TIROCINIUM THEOLOGICUM

AUTHORE

R. P. BALTHASSARE
FRANCOLINI
è SOCIETATE JESU.

ROMÆ
PRIMO IMPRESSUM.

Denuo Reimpreſſum

CALISSII

Typîs S: R: M: Coll:Soc: JESU.
Anno Domini 1746.

L. I H S. C

AD BENEVOLUM LECTOREM

EN! in nuce Sacræ eruditionis Iliadem Lector Benevole absolutissimum suo in tirocinio Magistrum! Romæ, id est: in Religionis Arce primùm typis editus plausum tulit, auro sanè, cedróque dignior. Compendio Theologiam Positivam Scholasticam, Polemicam, Canonicam, Moralem, ac Mysticam complectitur, ubi omnes harum disciplinarum tractatus, objecta, fundamenta præcipuà, nervosè perstringuntur. Quibus Concilia œcumenica, Pontifices, Patres, Pa-

patrum ſcripta genuina, contro-verſiæ Fidei, Hæreſes, Propoſitiones damnatæ chronologicè pro-poſitæ accedunt. Hinc poſt editionem Romanam, in Germania Hungaria, aliiſq; Provinciis nunc in Polonia, adusum Theologorum in lucem prodit, Si pauca ſapienti probantur, opuſculum hoc tibi cordi fore confido. Vive, & fave.

TIROCINIUM THEOLOGICUM

Quo Theologus Inſtitutor Diſcipulo ſuo tradit compendiariam notitiam Theologiæ Scripturalis, ſpeculativæ, Polemicæ Moralis, Myſticæ & Facultatis Canonicæ.

PROEMIUM

Diſc. CUm Theologicis ſtudiis animum adjicere cogitem, velim priùs edoceri

quid Theologia ſit, quæ hujus Diſciplinæ principia, ex quibus ſuas eruitConcluſiones; quæ methodus;quod propoſitum &finis? Puto enim anticipatám hanc totius cursûs cognitionem eſſe iis perutilem, qui Theologicum ſtudium ingredi decrevêre.

Mag. Perutilis abſque dubio ea eſt, ac ferè dixerimneceſſaria: utì mox intelliges.

Diſc. Age igitur, & pro ea benignitate, qua mihi ſemper ſtuduiſti,huncquæſo laborem ſubire ne graveris.

Mag. Nefas ſanè ſit, nolle ei obſequi. quitam ſapienter poſtulat erudiri. Faciam igitur, quod petis, & faciam perlibenter, quin facio jam, & ad illud primum quod petebas.

Reſpondeo: Theologiam eſſe facultatem omnium Diſciplinarum nobiliſſimam.

utpo-

utpote quæ explicat doctrinam Fidei, & circa eam discurrit, tum ad instruendos Fideles circa ea, quæ credi debent, tum ad devincendos Infideles, & Hæreticos, tum deniqùe ad Fidelium mores dirigendos.

Hinc alia est Theologia scripturalis, quæ varios sacræ Scripturæ sensus explicat, ac doctrinam Fidei, & morum in eis contentam exponit.

Alia est Theologia Scholastica, quæ prædictam doctrinam Fidei ex Scripturis, Conciliis, & Patribus eruit, multaquè ex his partim evidenter, partim probabiliter infert.

Alia est Theologia Polemica, seû Controversa, quæ Infidelium & Hæreticorum errores refellit.

Alia est Facultas Canonica quæ Canones, nempe Leges Conciliorum, & Romanorum Pon-

tificum reſponſa ad Eccleſiaſticam œconomiam, & diſciplinam ſpectantia ordinatè proponit, explicat, & interpretatur.

Alia eſt Theologia Moralis, quæ Mandatorum Divinorum, & humanorum obligationes proponit, & quæſtionibus, quas caſus conſcientiæ appellamus, reſpondet.

Alia demum eſt Theologia Myſtica, ſive affectiva, quæ hominem non ſuæ ſolùm utcumquè ſalutis, ſed Evangelicæ perfectionis cupidum, inſtruit, ejusdémquè affectus in DEUM dirigit, & movet. Nunc de ſingulis agendum.

TIRO-

TIROCINIUM THEOLOGICUM

THEOLOGIAM

POSITIVAM

seu

SCRIPTURALEM

EXPONENS.

DISTRI

DISTRIBUTIO
Tirocinii Thelogici Partis Primæ.

PARS 1. *De Theologia Scripturali*

§. 1. *De numero Sacrorum Librorum*

§. 2 *Argumenta, Auctores, & Interpretes Sacrorum librorum*

§. 3. *De sũma horum Librorum authoritate*

§. 4. *De variis sacrorum Librorum editionibus*

§. 5. *De multiplici Librorum sacrorum sensu*

§. 6. *De Interpretatione sacrorum Librorum*

TIROCINII THEOLOGICI PARS I.

In qua agitur de Theologia Scripturali

I.

UT incipiam à prima: audivisti non semel, Scripturas Sacras dividi in vetus, & novum Testamentum. Sic vocantur, quia continent legem veterem Moysaicam, & novam Evangelicam. Lex enim Divina, dicta fuit ab ipso DEO Testamentum; hinc David Psal. 102. vers. 18. *Et justitia illius in filios filiorum, his qui servant*

testá-

testamentum ejus: nempe ùt ſubdit velut explicans, quod .dixerat. *Et memores ſunt mandatorum ipſius.* Dicta autemfuit utraque lex teſtamentum, quia DEUS utramquè legem condens pactũ quoddam teſtamentarium cum homine inîit faciendi illum cœleſtium bonorum hæredem, ſi ſuam legem obſervet; ùtque obligationem homini impoſuit obſervandi ſuam legem, ſic obligationem ipſe ſuſcepit ei largiendi promiſſam hæreditatem, ſi ſuæ legi paruerit. Hinc lex Divina tam ſæpe dicitur pactum in Scripturis. Quia verò teſtamentum eſt pactum trànsferendi hæreditatẽ poſt mortem diſponentis, adeoque morte confirmandum; ideo voluit DEUS hanc ſuam teſtamentariam diſpoſitionẽ confirmare morte, & ſanguine Filii, cujus

jus figura erant victimæ in lege veteri DEO immolatæ; quod significavit Apostolus scribens ad Hebr. c. 9. *Ubi enim testamentum est, mors necesse est intercedat Testatoris: testamentum enim in mortuis firmatum est, alioquin nondum valet, dum vivit; qui testatus est; unde nec primum quidem sinè sanguine est.*

2. Quamvis autem in Scripturis multa contineantur præter legem; volumen tamen ipsarum lex vetus, & nova dicitur, quia quidquid est in Scripturis vel est lex ipsa Divina, vel aliquid ad ejus observationem conducens.

§. I.

De numero Sacrorum Librotum.

3. Libri vetèris Testamenti sunt 45. nimirum pentateuchus, seu quinque libri Moysis, qui sunt Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, & Deute-

Deuteronomium: tum liber Josue, liber Judicum, liber Ruth; quatuor libri Regum, duo Paralippomenon, Esdræ primus, & secundus, qui dicitur Nehemias; Tobias, Judith; Esther; Job; Psalterium Davidicum 150. Psalmorum; Proverbia, Ecclesiastes, Canticum Canticorum; Sapientia; Ecclesiasticus; Isaias; Jeremias cum Baruch; Ezechiel; Daniel; Duodecim Prophetæ minores, scilicet Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nabum Abacuc, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias; Machabæorum primus & secundus.

4. Libri novi Testamenti sunt 27. Quatuor Evangelia. Acta Apostolorum. quatuordecim Epistolæ S. Pauli Apostoli, nempe una ad Romanos, duæ ad Corinthios, una ad Galatas, una ad

Ephesios, una ad Philippenses, duæ ad Timotheum, una ad Titum, una ad Philemonem, una ad Hebræos. S. Petri Apostoli duæ. S. Joannis Apostoli tres. S. Jacobi Apostoli una. S. Judæ Apostoli una. & S. Joannis Apostoli Apocalipsis.

---

§. II.

Argumenta, Auctores, & Interpretes Sacrorum Librorum.

DE PENTATEUCHO.

5. IN Genesi Moyses narrat creationem Mundi, & gesta Adami, Evæ, Noe, Abrahæ, Isaac, Jacob, & aliorum usque ad mortem Joseph.

In Exodo persecutionem Pharaonis, indeque decem plagas Ægypti, egressũ Hebræorum ex Ægypto, peregrinationem per

desertum, ubi in Sina Decalogum, cæterasquè leges à DEO acceperunt.

In Levitico describuntur sacra, & sacrificia, cibi vetiti, aliique ritus, lustrationes & cæremoniæ tam Populi, quam Sacerdotum, & Levitarum.

In Numeris numerantur Populus, Principes, & Levitæ; item quadraginta duæ mansiones Hebræorum; horumque, ac DEI gesta in deserto recensentur; insuper affertur prophetia Baalam ac describitur bellum Hebræorum cum Madianitis,

In Deut sive secunda lege repetuntur, & inculcantur Hebræis leges antea in Exodo, Levitico, & Numeris à DEO datæ.

6 Hic adverte cum Cornel. à Lapide, Moysen Pentateuchum simpliciter conscripsisse per modum

dum Diarij, vel Annalium; Josue tamen, vel alium ſimilem, eosdem hos Moyſis annales in ordinem digeſſiſſe, & ſententias nonnullas addidiſſe: ſic enim in fine Deuteronomii mors Moyſis, eo utique mortuo, à Joſue, vel alio quopiam additur, & deſcribitur. Sic non à Moyſe, ſed ab alio, út videtur. laus manſuetudinis Moyſis intertexta eſt Numer. 12. 3. Porro Moyſes hæc partim traditione, partim *Divina* revelatione, partim oculari inſpectione didicit, & accepit; omniaque Divino inſtinctu conſcripſit.

7. *S*cripſerunt in Genes. Origenes, S. Hieron., S. Auguſt. Theod. Procopius, S. Chryſ. Eucher. Rupert. S. Baſil. S. Ambr. Albinus Flaccus, Anaſtaſius Sinaita, Lyran. Toſtat. Hugo, Chart. Inter recentiores excel-

lit Pererius, & Cornel. à Lap.

8. Scripsêre in Levit. Orig. Isichius, S. Cyrill. Radulphus Monach. Petrus Serranus, Cornel. à Lap. qui & reliquos Pentateuchi libros exponit.

De Libro Josue.

9. IN libro Josue gesta Josue describuntur, ùt videlicet ille Chananæam bello subegit, illámque duodecim Tribubus divisit, Rempubl. Israëlis in eadem constituit, eámque tam in pace, quàm bello prudentissimè gubernavit. Diaria hæc ab ipso Josue primitus fuêre conscripta, quidquid alij contradicant. Eorum verò collector nonnulla addidit, nempe ejus mortē, & quæ post ejus mortē contigêre, uti sunt ea, quæ capite 15. de Axa filia Caleb, & cap. 19. de filiis Dan narrantur.

10. Scripsêre in Josue Orig.

Theodor. Procopius, S. Augustinus, Rupertus, Lyranus, Hugo Card., Dionysius, Carthus. Cajetanus. Fusè & exactè Alphonsus Tostatus Episc. Abulensis, elegantissimè Arias Montanus, copiosè Cosmas Magallianus, doctè, & reconditè Nicolaus Serarius, accuratè Jacobus Bonferius, eruditè Cornel. à Lap.

De Lib. Judicum, & de Lib. Ruth

11. LIber Judicum horū gesta prosequitur. Judices autem Hebræorum ij dicti fuêre, qui eum populū ingressum in Palæstinam á vicinarum Gentium insultu, & jugo liberarunt, eíque in judiciis præfuêre præfecturâ ferè Monarchicâ: unicus enim Judex erat, & in solis causis difficilioribus sententiam supremi concilij, quod Sanhedrim dicebatur, exquirere, e-

júsque decretis ſtare debebat, regiam tamen poteſtatẽ non habebat, Quare nec leges condere poterat, nec diademate, aut ſcripto utebatur, nec ſatellitio cuſtodiebatur. Non ungebatur, nec hæreditario jure ſuccedebat ſed electione DEI vel populi creabatur. Electus per omnem vitam manebat Judex: jus demũ vitæ, & necis non habebat, ſed reos juxta legem morti adjudicabat: aut aliter plectebat. Fuêre qu indecim, nempe Othoniel, Aod; Samgar, Baruc cum Debora, Gedeon, Abimelec, Thola, Jair, Jephte, Abeſan, Ahialon. Abdon, Sampſon, Heli, Samuel, poſt quem populus Regem petiit. Is Iudicum Magiſtratus manſit annis 356. In hoc tamen libro duorum ultimorũ, nempe Heli, & Samuelis acta non narrantur, ſed in lib 1 Reg.

12. Quis

12. Quis hunc librum conscripserit, incertum est. Verisimile est. Esdram, vel Prophetam aliquem posteriorem, aut potius Samuelē ex antiquis Diariis, & Annalibus, quæ Iudex quisque, aut alius ejus tempore conscribebat, collegisse, & in hunc librum redegisse.

13. In librum Iudicum scripsêre Orig. S. Aug. Theod. Procop. Isi dor. Hugo de S. Vict. Lyran. Hugo Card. Dion Chart. Abul. Caiet. Arias Montanus, Cornel. à Lap.

14. Liber Ruth continet Genealogiā Iudæ Patriarchæ à Phares filio ejus, usque ad Davidē; est autem appendix libri Iudicum: Ruth enim historia contigit sub Iudicibus, estque prælu-dium, & veluti manuductio ad librum primum Regum, in quo gesta Davidis describuntur.

 15. Au-

15. Auctor libri est incertus: â nonnullis enim censetur fuisse Ezechias Rex, ab aliis Esdras à pluribus verò Samuel, idque verisimiliús est. Scripserunt in Ruth; Rupertus, Abul, Lyran Hugo, Dionys. Cajet. Serarius, Cornel. à Lapide, & cum ingenti laude Fevaxdentius.

De Libris Regum, & Páralippomenon.

16. HIs quatùor libris Regum continetur historia Regni Hebraici Duo priores libri cõplectuntur tempus, quo, post Iudices Heli, & Samuelem, præfuerunt Israëli cum potestate regia Sául, & David. Duo posteriores enarrant acta Salomonis, ejusque filiorum, & Nepotum usque ad ultimum Regem Sedeciam Item gesta Ieroboam, & posterorum ejus, qui schisma facientes à Roboam, & Iuda regnarunt

gnarunt in Israële, id est: in decem tribubus usque ad ultimũ Regem Oseam.

17. Primum Regum librum scripsit Samuel usque ad mortẽ suam: Ejus verò mortem, & gesta post ipsam, usque ad finem libri secundi scripsit Dávid, aut potius Nathan, & Gad Prophetæ, qui David erant à secretis, & commentariis, ut ejus acta, & veluti Ephemerides conscriberent. Duos posteriores Regum libros usque ad Hierosolymæ excidium ex priscis singulorum Regum Annalibus scripsit partim Isaias, partim Ieremias, partim Esdras. Prædicta Diaria, seu Annales vocantur in Scriptura liber verborum, id est: tactorum descriptorum.

18. Libris Regum attexuntur duo libri Paralippomenon, id est relictorum, seu residuorũ, quia hi

hi ſupplent ea, quæ in libris Regum de Regibus Iuda præter-miſſa ſunt, nam geſta Regum Iſráël vix tanguntur in libris Paralippomenon. Auctor Paralippomenon fuit probabiliter Eſdras.

19. In libros Regum ſcripſerunt Lyran. Hugo, Dion. Abulen. Cajetan. & Vatabl. noviſſimè Franciſcus Mendozza, Gaſpar Sanchez, Nicolaus Serarius Cornel. à Lap. qui ſcripſit etiã in lib Parâlipp.

De duobus Libris Eſdræ.

20. AUctor Libri primi eſt Eſdras ipſe ſecundi verò eſt Nehemias ;Dicitur autem Eſdræ etiam hic; partim, quòd continet ea, quæ ſimul ab Eſdra, & Nehemia geſta ſunt, partim quod olim apud Hebræos,&Grecos uterquchic liber unus erat. Fuit autem Eſdras Sacerdos,Pro phe-

pheta, scriba, Doctor, & totius Sacræ Scripturæ deperditæ in vastitate Babilonica, ex memoria dictator, & restaurator, vel potius vitiate corrector. Nehemias vero fuit Sacerdos. & Artaxerxis, Persarum Regis Pincerna. Is reducem è captivitate populum numeravit, ac templi, & murorum restaurationem consignavit, & perfecit.

21. Liber Esdræ continet ea, quæ circa prædictam populi liberationem contigerunt ab Anno primo Monarchiæ Cyri usque ad Annum septimum Artaxerxis Regis, quo Esdras è Babylone cum aliis Sacerdotibus, & Levitis rediit in Hierusalem, quod est spatium 73. Annorum. Liber vero Nehemiæ continet reædificationem Urbis Hierosolymæ, aliaque ab Anno 7. usque ad Annum 32. ejusdem Artaxerxis.

Scri-

Scripsit in hos Lib. Lyran. Dion. Vatab. Marian. Corn. à Lap.

22. Tertius, & quartus Liber Esdræ Apocryphi sunt. Vide Cornel. à *Lap.* de utriusque auctoritate non quidem Canonica, non tamen contemnenda hìc differentem. Is Liber tertius Esdræ narrat eadem, quæ narrata sunt libro primo, & secundo, sed quæ ibi breviter dicta sunt, fusiùs hic recensentur, ac nonnulla ibi omissa adduntur. Liber verò quartus continet varia documenta, miras visiones, & prophetias præsertim eorum, quæ contingent in fine Mundi, & est similis libro Apocalipsis. Auctor utriusque aut est Esdras, aut alius Esdræ Personam referens.

De Libris Tobiæ, Judith, Esther, & Job.

23. Liber Tobiæ describit vitam gesta, & mores utriusque Tobi-

Tobiæ. Auctor primæ partis Libri, fuit Pater; Auctor secundæ Partis, filius. Contigit hæc Histo ria sub Ezechia & Manasse. Scripsêre in hunc librum S. Ambros. Beda, Liran. Vatabl. Cornel à Lap.

24. Argumentum libri Judith est ejus victoria de Holoferne, & Assyriis. Contigit hæc Historia probabiliter non ante Captivitatem Babilonicam, sub Manasse Rege Juda, ùt non pauci dicunt; sed postea sub Xerxe, ùt latè Corn. à Lap. Scripsit in Judith Serarius, Genebr. Pererius, Cornel. a Lap.

25. Argumentũ Libri Esther est humiliatio seperborũ in Persona Vasthi, & Aman, & exaltatio humilium in Persona Esther & Mardochæi, ac liberatio injustè oppressorum in Persona Judæorum. Eodem tempore, quo

vixerê Esther, & Mardochæus, floruerunt Esdras, Nehemia, Daniel, Zorobabel, JESUS filius Josedech, Aggæus, Malachias, Zacharias, &c. Auctor Libri Esther fuit, ùt creditur, ipse Mardochæus cum Esther. Scripsêre in hunc Libr. Lyran. Hugo Dion, Serarius, Sanchez, Fevaxdentius, Cornel. à Lap.

26. Argumentum Libri Iob est Exemplum insigne patientiæ Iob, & providentiæ Divinæ circa ipsum, reliquosquè justos, quos tentari permittit DEUS, ut probet, & coronet. Hujus Lib. Auctor censetur Moyses à Card. Bellarm. aliísquè; sed ab aliis ipse Iob, qui natus dicitur Annô Mundi 2230. scripserunt in Iob præter antiquos. Salmeron, Pinada, Casp. Sanctius, &c.

De libro Psalmorum.

27. IS Liber continet laudes DEI,

ejusquè legis, & viri justi & Sancti, sedpræsertim Christi Domini, qui est præcipuum Libri Argumentum. Omnes 150. Psalmi. quibus is Liber constat, sunt ipsius Davidis juxta probabiliorē sententiā. Vide Lorinum in Præf. cap. 2. Innumeri sunt eorum Interpretes. Eminet *S.* Augustin. inter antiquos, inter recentiores Lorinus, & Bellarm.

De Libro Salomonis.

28. SAlomon (inquit S. Hieron. in Comment. in Ecclesiasten) *triá volùmina edidit, Proverbia, Ecclesiasten, & Canticum Canticorum. In Proverbiis parvulum docens, & quasi officiis per sententias erudiens, unde & ad filium ejus sermo crebrò repetitur. In Ecclesiaste verò maturè virū ætatis instituens ne quidquam in Mundi rebus putet esse perpetuum, sed caduca, & brevia universa, quæ cernimus. Ad extremū jam consumma-*

tum virum, &calcato sæculo præparatum in cantico Canticorum sponsi, jungit amplexibus.

29. In Proverbia Salomonis scripsêre multi recentiores Osorius Peltanus, Fontius, Nannus, Sixtus Sen. Sidonius Skarga, Baynus, Armboreus, Cornel, Iansen. Post omnes, & præ omnibus fusè & eruditè Ferdinandus à Salazar, & Cornel à Lap.

30. In Ecclesiasten scripsêre Greg. Nazianz. Greg. Nyssen. Hier &c. Hugo Victor. S. Bonav. Lyran. Carth. Cajetan. Titelmanus, Osor. Vatabl. Lorinus, Pineda, Cornel. à Lap.

31. In Cantica scripsêre Orig. Nyssen, Philo Carpath. Theodoret. Beda, aliíquè multi. Novissimè, & exactissimè, Martin. Delrio. Michaël Gislerius, Ludovic. Sotomajor, Cornel. à Lap.

De Li-

De Libris Sapientiæ, & Ecclesiastici.

32. LIber Sapientiæ tractat de vera Sapientia non tam speculativa, quàm practica, quæ scilicet est ratio agendorum secundùm DEUM, ac proinde non est aliud, quam DEI cognitio conjuncta cum ejus timore, religione, & cultu. Hujus ergo originem, mores opera, effectus, & præmia is Liber exponit. Est autem incertum, qui hujus Libri Auctor fuerit: an Salomon, ùt dicit Sixtus Sen. IEsus Sirach ùt putat S. Isidor. & Theodoret. an Philo Senior, qui vixit Añis 160. ante Christum, ùt putant alii multi, an unus ex 72. Interpretibus, vel alius Rabbinus illius ætatis, ùt censere videtur Corn. à Lap.

33. In Sapientiam scripsēre S. Bonav. Lyran. Hugo, Dionys. Carth. Rocertus Holcot, Petrus

de Alliaco, *Olor.* Vatabl. Corn. Janſen. Corn. à Lap. & alii.

34. Liber Eccleſiaſtici brevibus ſententiis docet omnem moralem Philoſophiam uberiùs, quam Liber Proverb. Salomonis: agit enim de virtutibus non tantùm Ethicis, quæ Perſonam cujusquè concernunt, & perficiunt, ſed œconomicis, quæ ad familiam, & politicis, quæ ad Remp. gubernandam vel utiles ſunt, vel neceſſariæ.

35. Auctor hujus Libri à multis creditur Salomon, ſed Corn. à Lap. fuse probat eum fuiſſe IEsum filium Sirach civem Ieroſol. virum eximiè ſapientem, & Prophetam, qui floruit paulô poſt Alexandrum Magnum, tẽpore Ptolomæi Philadelphi, & 72 Interpretum. Scripſit in hunc Lib. út in Reliquam Scripturam, Rabanus Naurus ſub Ludov.

dov. Pio, ex cujus Rabani ſcriptis Gloſſam ordinariam contexuit Strabus Fuldenſis Monachus ejus Diſcipulus. Scripſêre etiam Lyran. Hugo, Dionyſ. Gorram Holcot, Paulus de Palatio, Jorius, Boſeus, Corn. Ianſen. & à Lap.

De Libris Prophetarum Majorum.

36. DIcuntur Prohetæ majores, qui ſinguli ſuos ſcripſêre libros integros, minores autem, quorum Prophetiæ ſimul unico libro apud Hebræos continentur.

Primus majorum Prophetarũ eſt Iſaias, cujus Prophetia eſt de Adventu Chriſti, de Nativitate ejus ex Virgine, de vita, de prædicatione, de Regno, de miraculis, de ſepultura. Item de vocatione Gentium, de gloria Eccleſiæ. Scripſit in Iſaiam Origenes triginta volumina, & 25.

homilias, quarum novem tantum extant. Scripsêre etiam S. Hieron. (ùt in reliquos Prophetas cum maxima laũde) Rupertus, aliíquè veteres. E recentioribus Leo Castrius, Osorius, Arias Montanus, Gaspar Sanchez, Delrio, Cornel à Lap.

37. Secundus est Hieremias, qui hortatur populum, ejusquè principes ad pœnitentiam: prædicit etiam imminentem ruinã Hierosolymæ, Templi Domini, & totius Regni: Multa etiam de Adventu Christi, de Testamento novo, dequè aliis Christianis mysteriis apertissimè. Addit ad finem libri Threnos, id est: Lamentationes carmine scriptas ordine alphabetico, quibus deplorat ærumnas gentis suæ, Epistolam quoquè ad populum captivum in Babylone, quâ eum hortatur, ut in fide persistat.

Hanc

Hanc Epiſtolam poſuit Baruch extremo libro ſuo.

38. Fuit autem Baruch miniſter, & amanuenſis Hieremiæ, & præter ea, quæ ſcripſit proprium volumen quinque capitum, in quibus prædicit apertiſſimè Divinam Incarnationem.

39. Scripſerunt in Hieremiam S. Hieron. Raban. Theodor. Rupertus, Thom Lyran. Hugo, Dion Vatabl. Andreas Capilla, & noviſſimè, exactiſſimèquè Chriſtophorus à Caſtro, Jo. Maldonatus, Gaſpar Sanchez, Cornel. à Lap.

40. Tertius, eſt Ezechiel, qui prædicit liberationem ſui populi à captivitatè, Adventum Chriſti Domini, aliaquè ejus myſteria, & ſtructuram Templi, ſed obſcurè. Scripſerunt in Ezech. S. Greg. Lyran. Hugo, Dion. Vatabl. Hector Pintus, Petrus Seranus

ranus, Corn. à Lap.

41. Quartus, & ultimus eſt Daniel, qui ſcripſit multa de Chriſto, & de tempore adventûs ejus, nec non de morte ejus, & de excæcatione Judæorum item de Antichriſto, & præliis ejus. Prædixit progreſſum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Perſas, & inter ſucceſſôres Alexandri Magni tam perſpicuè, ut ejus prophetia rerum geſtarum hiſtoria videatur.

Scripſerunt in Danielem S. Hieron. Lyran. Dionyſ Carth. Vatabl. Pererius, Maldon. Pintus, Cornel. à Lap.

De Prophetis minoribus.

DUodecim hi ſunt, quorum primus Oſeas prædixit captivitatem decem Tribuum, & deinde captivitatem etiam aliarũ duarum.

42. Joel secundus prædicit duabus Tribubus, quibus Propheta datus erat à DEO, Babylonicam captivitatem; & in extremo vaticinio prædicit adventum Messiæ, & Spiritus Sancti in Apostolos, & ultimum Judicii diem.

43. Amos tertius prædixit & ipse captivitatem: & alia gravia flagella, & gravissimè in scelera invectus est.

44. Abdias quartus prophetavit contra Idumæos, & non solùm prædixit eorum exitium, sed etiam causam exitii, quia videlicet tempore captivitatis Babylonicæ futuri essent socii Chaldæorum contra filios Israël

45. Jonas quintus prophetavit contra Ninivitas, & quamvis agentibus illis pœnitentiã DEUS tunc pepercerit, tamen poste-

postea reversis ad iniquitatem DEUS exitium immisit, quod Jonas prædixit, ùt dicitur in lib. Tobiæ cap. 14.

46. Michæas sextus prædicit primam captivitatem decem Tribuum, & secundam duarum Tribuum. prædicit etiam adventum Christi, & nativitatem in Bethleem, & conversionem Gentium.

47. Nahum septimus prædicit exitium Regis Assyriorum, & vastatiônem Ninive per Chaldæos, nec hos prævalituros contra Hierusalem, sicut prævaluerant contra Samariam.

48. Habacuc octavus, & diversus ab eo, qui attulit prandium Danieli, prædicit adventum Châldæorum, & Babylonicam captivitatem, & vastationem eorundem Chaldæorum, quæ facta est per Medos, & Per
sas,

ſas, & tandem prædicit adventum Chriſti, paſſionem, reſurrectionem, & ſecundum adventum in gloria.

49. Sophonias nonus prædicit excidium Palæſtinorum, Moabitarum, Ammonitarum, Æthiopum, & aliarum Gentium, prædicit etiã converſionẽ Gentiũ & ruinam Idololatriæ. Deniquè prædicit Chriſti reſurrectioonem; Judæorũ excæcationem, & exitium ultimum, tandẽ Eccleſiæ gloriam, & felicitatem.

50. Aggæus decimus hortatur Populum ad reædificationem Templi, quod dicit fore multò glorioſius, quã primũ: ſub intelligit enim Eccleſiã Chriſti.

51. Zacharias undecimus ſimiliter hortatur ad ædificationem Templi, & ad timorem Domini &c. *Prædicit* quoquè multa per varias ſimilitudines de fe-

licitate Ecclesiæ Christianæ & ultima Judæorum ruina.

52 Málachias ultimus prædicit abolitionem Sacrificiorum Judáicorum, & institutionem Sacrificii novi toto orbe offerendi. Prædicit quoquè ultimum judicium, & conversionem præcedentem Judæorum per Eliam. Invehitur in negligentiam Sacerdotum, & in alia vitiá.

53. Scripserunt in Prophetas minores S. Hieron. Cyrill. Theodor. Theoph. Rabanus, Rupertus, Lyranũs, Hugo, Dionysius, & novissimè, exactissiméque Christoph. à Castro, Gaspar Sanchez, Franciscus Ribera, & Cornel. à Lapide, brevissimè Emanuel Sa, & Joannes Mariana, qui duo universam Scripturám exposuere.

De Libris Macabæorum.

54. SCOPUS libri primi, & secundi

cundi (qui soli sunt Canonici) est conscribere gesta, & prælia Judæ, Jonathæ, & Simonis fratrum Machabæorum contra Antiochum, áliosquè Hebræorum hostes per annos circiter 60. Continuatur autem in illis historia Populi DEI. Esdras enim desinit in Jeddoa, sive Jaddo Pontifice, qui occurrit Alexandro Magno. à quo liber primus incipit, & historiam Israëlis prosequitur per successores Alexándri, nempe Reges Asiæ, & Reges Ægypti, qui cum Judæis nunc fœderati fuêre, nunc gessêre bella cruenta, in quibus enituit Machabæorum fortitudo, nempe Judæ, qui omnium primus dictus fuit Machabæus, id est: exstinctor, seu occisor, inde sic appellati etiam Jonathas, & Simon, eorúmquè posteri Fuerunt autem Judas, ejúsquè fra-

tres, & posteri electi à Populo, & constituti duces, aut Principes, non autem Reges.

55. Probabile est primum librum scriptum fuisse à Joanne Hircano filio Simonis fratris Judæ Machabæi, qui patri Simoni in principatum æquè, ac pontificatum successit.

56. Secundi libri historia fusè à Jásone Cyrensi quinque libris conscripta fuit, quam in Epitomen contraxit. & librum secundum confecit primarius Sacerdos Ita Cornel à Lap. Certe fuit diversus áb auctore primi: narrat enim acta Judæ alio modo quam narrata sint libro primo, nec unquã libri primi meminit.

57. Liber tertius non est canonicus: Habet tamen (inquit prædictus Corn.) majorem auctoritatem, quám Livius, Curtius, &c. Hic propriè non tra-

ctat

ctat gesta Machabæorum, sed ea, quæ triginta Annis ante eos contigerunt; Gesta videlicet ab Antiocho Magno, qui fuit Pater Antiochi Epiphánis, cum quo Machabæi decertarunt. Quare ordine Chronologico esset ponendus ante librum primum Machabæorum.

58. Quartus Liber, nec ipse Canonicus, continet Historiam unius & triginta Annorum, hoc est, gesta prædicti Joánnis Hircani ex Machabæis principibus ordine quarti, quique fuit non solum principatu, sed etiam Prophetia, & rebus gestis clarissimus, mortuúsquè fuit Anno ante Christi ortum centesimo.

59. Et quia is est finis Historiæ, accipe ejus seriem & ordinem. In Libris Moysis describitur origo Ecclesiæ DEI. In Libris Josue, & Judicum ejus pro-

pagatio, progressus sub Regibus in librisReg: & *Paralipp.* in quibus etiã recensentur, quæ passa est sub prima Monarchia, nẽpe Assyriorum, & Cháldæorũ. Deinde in Esdra, Nehemia, Tobia, Judith, Esther, commemorantur ea, quæ eidem Ecclesiæ contigêre in secunda Monarchia, nempe Cyri, & Regũ Persarum. Tandem in Libris Machabæorũ narrantur ea quæ eidem acciderunt in tertia Monarchia Græcorum.

Argumenta, & Auctores Librorum Testamenti novi.

NIhil dicam de Evangeliis, quorum Argumentum, auctoresquè nôrunt omnes: Interpretes autem sunt innumeri.

60. Liber Actuum Apostolorum describit infantiam Ecclesiæ, nẽpe ejus fundationẽ in Judæa,

dæa, & Samaria. Mox propagationem Evangelii per Syriam, Lycaoniam, Pamphyliam, Græciam, aliásquè gentes, operâ Apostolorum, & præsertim S. Pauli factam. Ejus Auctor fuit S. Lucas Medicus Antiochenus; inde Pauli discipulus.

61. Epistolæ S. Pauli duplex objectum spectant (inquit Cornel. à Lap.) doctrinam scilicet, & mores Christianos. Quibusdam Christianos quosdam Judaizantes impugnat eorũq; opera nẽpe cæremonias Iudaicas. Id facit Epistolis ad Romanos, ad Galatás, ad Philippenses, ad Hebræos. Aliis hæreses nascentes perstringit, nempe Simonis Magi cum sua sobole id est: Menandri, Saturnini, Basilidis Gnosticorum, Carpocratis, &c. Id facit Epistolis ad Ephesios, ad Colossenses, ad Timotheum,

Reliq; privatim eos,ad quos ſcribit, inſtruit,eorũ dubia¦reſolvit eósq; in fide,&Officio Chriſtiano confirmat,& p erficit. Id facit E. piſtolis, ad Corinth. ad Theſſal. ad Timoth. ad Tit. Philemon.

62. Ordo autem temporum, quibus ſcriptæ ſunt hæ Epiſtolæ, hic eſt. Primò ſcripta eſt Epiſtola prior ad Theſſalon. Corinthi Anno Chriſti 52. Secundò poſterior ad Theſſal. pariter Corinthi Anno 53. Tertiò prior ad Corinth. ſcripta eſt Epheſi Anno 57. Quartò prior ad Timoth. in Macedonia, vel potius *Laodiceæ* Anno 67. Quintò ſecunda ad Corinth. ſcripta Nicopoli Anno 58. Sextò ad Galat. Anno 58. Septimò ad Rom ſcripta Cenchris apud Corinthum Anno 58. Octavò Epiſtola ad Tit. in Græcia Anno 58. Nonò ſecunda

adTimoth. Romæ Anno 59. Decimò Epistola ad Ephes. Romæ Anno 59. Undecimò ad Philippens. Rom. Anno 60. Duodecimò ad Coloss. Romæ Anno 60. Decimotertiò ad Philem. Anno 60. Decimoquartò ad Hebr. Rom. Anno 60.

64. Reliquæ septem Epistolæ vocantur Catholicæ, id est; non privatæ. seu ad Personam privatam scriptæ, sed universales, & ad universam Ecclêsiam directæ.

S. Petrus totus est in sanctitate Christiana, S. Joannes in Charitate, S. Iacobus in Oratione, S. Iudas in fide Orthodoxa commêndanda.

65. Apocalypsis argumentũ varium affertur, ùt varia est Doctorum interpretatio. Cornel à Lap. dicit esse duplex. Primum est hortatorium & increpatorium

um usque ad cap. 4. corripit enim mores septem Episcoporũ Asiæ. Alterum est Propheticum; prædicit enim res in Ecclesia futuras, præsertim sub finem Mundi tempore Antichristi.

66. Scripsere in Apocal innumeri ex veteribus. E recentioribus singulas hujus Prophetiæ partes explicat appositè ad litteram Franciscus Ribera; Blasius Viegas luculentè, & moraliter, Benedictus Pererius doctè & floridè, sed in sola octo priora capita. Ludovicus Alcazar prolixe, ingeniosè, & erúditè, sed forte non satis solide, Corn. à Lap. solidius, ut videtur.

67. Ex his habes, libros sacros alios esse legales, quibus videlicet lex continetur ùt est Pentateuchus, & quatuor Evangelia; alios Historicos, ùt

Lib.

Lib. Iosue. Iudic. Ruth Reg. Paralip. Esdræ, Tobiæ, Judith, Esther, Job, Machab. & Acta Apostolor. Alios sapientiales, in quibus sapientia exponitur, nẽpe Proverbia, Ecclesiastes, Cantica, Sapientia, & Ecclesiasticus, & 21 Epist Apostolorum, alios demum Propheticos, nempe Lib. Psalmôrum & reliquorum tam majorum quam minorum Prophetarum cum Apocalypsi.

§. III.

De summa horum librorum auctoritate, & horum tantum.

Disc. SUntne omnes prædicti Libri Canonici, dictati videlicet ab ipso Spiritu Sancto, & út tales ab Ecclesia recepti?

68. *Mag.* Omnes illi, quos enume-

numeravi §. I. hujusmodi, ut constat ex Innoc. I. scribente ad Exuperium, ex Concilio Roman. sub Gelasio, & Florentino in Instructione Armenorum, ac tandem ex Tridentino Sess. 4.

69. Nec obstat, quòd ab Hebræis non haberentur pro Canonicis hi quinque Libri; nempe Tobiæ, Iudith, Sapientiæ, Ecclesiastici. & Machabeorum, imo nec ab omnibus in veteri Ecclesia. Non enim Canon Hebræorum, sed Ecclesiæ facit Libros Canonicos: Ecclesia autem vetus nondum definierat prædictos omnes Libros esse recipiendos, ùt à Spiritu Sancto dictatos.

70. *Disc.* At quoniam sic definivit Ecclesia. cur Lutherani negant habendam pro scriptura Canonica & divina Epistolam Pauli

Pauli ad Hebr. Item Epiſtolam Jacobi, & Epiſtolam Iudæ, ac demum Apocalypſim Ioannis?

Mag. Ex eadem cauſa, qua omnes veteris Teſtamenti Libros rejiciebant Manichæi, aliique Hæretici, de quibus S. Aug. in Lib. de dono perſever. *Scripturas ſic accipiunt, ut ſuo quodàm Privilegio, imò Sacrilegio, quod volùnt, ſumant, quod nolunt rejiciant.* Vide Bellarm. Tom. 1. de verbo DEI.

71. *Diſc.* Fueruntne alii Libri, præter prædictos, habiti pro Canonicis?

Mag. Fuerunt quidem ùt tales habiti olim ab aliquibus tertius, & quartus Liber Eſdræ tertius, & quartus Machabæorum Pſalmus 151. Appendix Libri Iob. Oratio Manaſſe, & Liber Hermetis, qui dicitur Paſtor. Hæc tamen pro ſcriptura Cano-

nica nunquam habuit Ecclesia; non enim aliqui soli Ecclesia sunt; modo autem nullus Catholicus ùt tales eos recipit, sed eos tantùm, quos recensuimus cum Tridentino

72. *Disc.* Qui Canonici sunt, suntne illi ipsi, quos Spiritus Sanctus dictavit?

Mag. Utique.

Disc. At quomodo post tot sæcula, post tot Iudæorum, qui eos custodiere, discrimina, vicésque varias, ad vos pervenerunt incorrupti?

Mag. Divina Providentia id factum fuit. Ut enim hæc effecit, ut apud aliquos semper maneret vera Fides, sempérque in terris maneret Ecclesia, sic effecit, ut maneret semper vera Fidei doctrina. Hanc autem incorruptæ doctrinæ laudem non omnis Sacrorum Librorum editio

ctio ſibi vendicat, ſed quam Ec-
cleſia probavit.

§. IV.
De variis Sacrorum Librorum editionibus.

73. *Diſc.* QUot ſunt Sacrorũ Librorum editiones, & quæ ex ipſis eſt ea, quã dicis incorruptã.

Mag. Diſces modò, ſed antea monendus es, autographos, ſeu originales ac primævos veteris Teſtamenti codices fuiſſe omnes *H*ebraicos, exceptis Tobiæ, Iudith, Eſdrœ, & Danielis Libris Chaldaice primùm datis, & ſecundô Machabæorum Libro, quem fuiſſe primitꝰ Græcè conſcriptum teſtatur S. Hieronymus. Originales verò novi Teſtamenti Librì fuêre primitus

Græci,excepto Evàngelio ſecundùm Mathæum, quod fuit Hebráica, ideſt Syriaca tunc Hæbræorum vulgari lingua primitus conſcriptum, & excepta pariter Epiſtola Pauli ad Hebræos, quam fuiſſe Hebraicè à S. Apoſtolo ſcriptam, contendit S. Hieron. contra Origenem, qui eam Græcé exaratam arbitratur. Excipiunt aliqui etiam Evangelium ſecundùm Marcum,quod putant Latinè á S. Evangeliſta traditum.

74. Hæc autem autographa, ſeu Originalia ſcripturarũ modò habemus nulla, ſed ſolùm apographa, ſeu Exemplaria varia, editionesque varias, quæ ad quatuor reducuntur.

Prima editio Hebraica eſt, quã captivitatis Babylonicæ tempore ex integro, & quoad omnia Exemplaria deperditam Eſdra

Divino plenus Spiritu de novo, & ex integro quinque Scribis memoriter dictauit, vel saltem, ut probabiliùs dicunt alii, ex parte deperditam, vitiatam, & corruptam pristinæ fidei restituit. Cum hac, vel ex Rabbinorum ignorantia, qui post S. Hieronymi tempora puncta perperam addiderunt, vel ex Amanuensium injuria, aut impe ritia non penitus consentit ea, quæ hodie extat. Et quamvis ejus errores non videntur esse tanti momenti, ut ejus quoad fidem, & bonos mores cum originali conformitatem impediant; authentica tamen non est, cùm hæc ipsa conformitas nullo nobis Ecclesiæ judicio constet.

75. Ad Hebraicam reducitur Chaldaica, cùm ex Hebraica prodierit lingua Chaldaica. Hæc autē editio, quæ potiꝰ paraphra

ſis eſt ,quàm verſio, eſt abſq; du-
bio impura, variíſque Iudæorũ
fabulis, & Thalmudiſtarum nu
gis ſcatet: utilis tamen eſſe po-
teſt ad Iudæos de Sanctiſſimæ
Trinitatis & venerandæ Incar-
nationis myſterio convincen-
dos.

76, Ad Hebraicam ſimiliter
pertinet Syriaca; hæc enim lin-
gua ab Hebraica, & Chaldaica
orta eſt. Hebræi ſiquidem Ba-
bylone degentes captivi ita
Chaldaicè loqui cæperunt,ut ta-
men Hebraiſmos aliquos in ver
bis , & pronunciatione retine-
rent; hínc orta tertia lingua ,
quæ à regione dicta fuit Syria-
ca, quæque deinceps Hebræis
cæpit eſſe vulgaris, & materna,
quâ Chriſtus Dominus creditur
uſus,& modò utuntur Maroni-
tæ,qui Libanum incolunt. Quã-
vis autem hæc editio magnæ au-
thori-

thoritatis non ſit, cùm hanc aut Divinam, aut autographam, aut autographo conformem nondũ declaraverit Eccleſia, magnæ tamen utilitatis eſſe poteſt. Primò ad Latinam noſtram multis in locis firmandam. Secundò ad loca aliquot obſcura penetranda. Tertiò ad revincendos Lutheranos, cúm in titulis & capitũ inſcriptionibus mentionem faciat jejuniorum Quadrageſimæ, venerationis Sanctæ Crucis, commemorationis defunctorum, aliarumque ſimilium rerũ, quas tanquam Romanorum Pontificum traditiones reſpuunt Lutherani.

77. *E*ditio Samaritana Pentateuchi non differt ab Hebraica, niſi penes characteres. Teſtatur enim S. Hieron. in prologo galeato, Eſdram novos inveniſſe characteres, & tradidiſſe Iudæis,

antiquos relinquendo Samaritis Hæc editio antiquissima est, & ùt olim fuit, ita modò esset ingentis authoritatis, si ad nos pervenisset illibata adhuc tamen utilis est ad elucidandum vulgatæ editionis sensum.

78. Secunda editio Græca est: hæc autem multiplex fuit. Novem præsertim inter alias numerantur à Scriptoribus sacris. Omnium prima est septuaginta Interpretum, secunda est Aquilæ, tertia Symmachi, quarta Theodotionis, quinta, & sexta incerti auctoris, septima S Luciani Martyris, octava Hesichii Monachi, nona Origeniana. Præcipua inter has est ea septuaginta duorum Interptetum seniorum Hebræorum, qui jussu Ptolomæi Philadelphi Ægyptiorum Regis ducenti, & quinquaginta circiter annis ante Christum natum

tum seni ex qualibet Tribu, & utriusque linguæ, Hebraicæ, nimirum, & Græcæ peritissimi spatio 72. dierum in insula Pharos mirabili cõsẽsione, Dvinas literas ex Hæbraica lingua in Græcũ idioma transtulerunt. Hâc olim usi sunt Apostoli, & Evangelistæ, sempérque usa est Ecclesia Græca; Latina veró per sexcentos circiter annos, nec unquam fuit reprobata; authentica tamen modò non est, cùm non sit pura, suóque conformis originali. teste S. Hieron. in præfatione ad Paral. Utilis tamen est ad vulgatam nostram elucidandam. Cùm vero hæc, quæ est præcipua, authenticata non sit, absque dubio nec erunt reliquæ Græcæ versiones.

79 Tertia editio Latiná est, quæ adeò multiplex fuit, ut innumeras hujusmodi versiones fuisse dicat S. August. Duæ inter has

has præcipuæ fuere: una antiqua incerti Auctoris, quàm Italam, ideſt Latinam vocat S. Auguſt. communem S. Hieron. veterem S. Greg. Altera nova à S. Hieronymo data, qui juſſu S. Damaſi Romani Pontificis vetus teſtamentum ex Hebræo Latinum fecit, & novum Græcæ fidei reddidit. Diu fuit magna lis in Eccleſia, utra ex his præferenda eſſet, ſed non longè poſt S. Gregorii tempora conflata eſt una ad communem Eccleſiæ uſum. quæ nec antiqua, nec nova, ſed vulgata communis dicta fuit quia nimirum Libri nonnulli legũtur in ea eo modo, quo in antiqua, & alii eo modo, quo in nova, & hæc eſt hodierna vulgata noſtra multorum ſæculorum uſu in Eccleſia recepta, & de qua tandem ſpeciali Concilii Tridentini Decreto proviſum eſt.

eſt Seſs. 4. *Ut pro authentica habeã tur & ut eam nemo quovis prætextu rejicere audeat, vel præſumat.*

80. Quarta editio vernacula eſt, quæ tam multiplex eſſe poteſt, quàm multæ ſunt linguæ vernaculæ, nempe vulgares, & propriæ cujusque regionis. Et quidẽ reipſa fuere multæ præcipuè tamen ex oriẽtalib9 fuerẽ Arabica, Æthiopica, Perſica & ex Occidẽtalib9 Germanica, Gallica, Hiſpanica, Polonica Anglica, Italica Hũgarica, Belgica, Hibernica, quarũ nulla authentica eſt, quia nulla ut talis declarata fuit ab Eccleſia quæ præterea duo circa has verſiones conſtituit. Primùm, ne in publico Eccleſiæ uſu, præſertim in Miſſa, legantur paſſim Scripturæ in vulgari lingua: ſic enim Tridentinum Seſs. 22. v 8. *Etſi Miſſa contineat magnã populi fidelis eruditionẽ non tamen expedire viſũ eſt Patrib9, ut vulgari paſſim lingua celebraretur.* Alte-

Alterum, autem ne hujusmodi vulgares Sacræ Scripturæ versiones omnibus indiscriminatim legi permittatur, cum juxta quartam Indicis Regulã à Sixto V. & Clemente VIII. approbatam, *experimento manifestum sit, plùs inde detrimenti, quam utilitátis oriri ob hominum temeritatem.*

81. Ex his infer, solam vulgatam Latinam esse authenticam, & Fidei nostræ Regulam, siquidem de sola hac nobis constat ex definitione Ecclesiæ esse verè Divinam, nempe conformem textui Originali. Ad solã autem Ecclesiam: quæ infallibilis est, pertinet id definire. Quare optime Aug. *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ commoveret áuthoritas.*

82. *Disc.* Súntne omnia, quæ continentur in Scripturis, dicta-

ta Scriptoribus sacris à Spiritu Sancto.

Mag. Videtur probabilior sententia Melchioris Cani, Bellarmini, Andreæ de Vega, aliorũque docentium, aliqua præsertim ex naturaliter notis, ut quòd *Alexander constituit prælia multa*, sicuti dicitur 1. Machab. cap. 1. aliáque hujusmodi non esse dictata à DEO, sed ab ipsis Scriptoribus sacris dicta assistente tamẽ Spiritu Sancto, ac providente, nè quid falsum, vitiosum, & quocunque modo reprehensibile scriberent. 1. Quia non erat necessarium ut DEus ipse dictaret omnia. 2. Quia ipse S. Lucas in suæ Historiæ Evangelicæ præfatiuncula se omnia scripturum promittit, ùt audivit ex ore Apostolorum, qui *ab initio viderunt:* diceret autem, *ùt accepi à DEO dictante*, ùt dixit Sanctus

Paulus ad Galat. c. 12. loquens de Evangelio, quod prædicabat. *Neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem JESU Christi;* Ut similiter dicunt passim Prophetæ, quorum sunt ea. *Hæc dicit Dominus,* vel *factus est sermo Domini ad me dicens.* 3. Quia idem Paulus 1. ad Cor. cap. 7. distinguit inter ea, quæ erant præcepta, & dictata Divina ab iis, quæ ipsi non erant à Deo dictata. Nam dicit; *Præcipio non ego sed Dominus,* & paulò post: *Cæteris dico ego non Dominus,* quamvis hæc ipsa sua doctrina esset à Spiritu Sancto sibi assistente, unde subdit, *Puto autem, quòd & ego Spiritum DEI habeam.* Nec facit; quòd passim Patres dicant, nullam esse Syllabam in Scripturis, quæ non sit plena mysterio, quæque non habeat multos sensus: id enim dicunt, ut significent

cent ſic eſſe ferè ſemper. Cæterum quem alium ſenſum, quàm litteralē continent ea verba: *Alexander conſtituit prælia multa?*

§. V.

De multiplici Librorum Sacrorum ſenſu.

83. *Diſc* QUoniam de ſenſu ſcripturæ ſermo incidit, quotuplex ille eſt? & quis eſt? Audivi enim non ſemel eſſe multiplicem.

Mag: Reſpondet S Gregorius Nazianzenus in Epiſt. ad Neméſ. *Eſt in ſcripturis noſtris duplex ſenſus; alter internus, & Spiritualis, alter externus, nec litteræ corticem excedens.* Externus, qui & litteralis dicitur, eſt ille, quem ipſa verba proximè, & immediatè nobis exhibent. Spiritualis-

verò, qui & mysticus dicitur, non per ipsa verba, sed per rem verbis significatam nobis à Spiritu Sancto exhibetur. Et quia Spiritualis iste sensus, seu potius significatũ ipsum vel pertinet ad Fidem, & Ecclesiam militantem, vel ad morum instructionem, & officia charitatis, vel ad vitam æternam, quam speramus, & ad triumphantem Ecclesiam, ideò triplex est iste sensus mysticus & Spiritualis; & primus dicitur allegoricus, secundus tropologicus, seu moralis, tertius anagogicus. Hi quatuor Scripturæ sensus hoc duplici versu designari solent.

Littera gesta docet: Quid credas Allegoria.
Moralis quid agas: quid speres Anagogia.

Dum igitur Genes. 1. dicitur,

Fiat-

Fiat lux, literaliter ſignificatur creatio lucis facta à DEO veluti primogenita creaturarum. Allegoricè ſignificatur Chriſtus lux mundi, & *primogenitus omnis creaturæ*, ut vocatur ab Apoſtolo ad Coloſſ. 1. 15. Tropologicè ſignificatur gratia Spiritus Sancti, quâ anima juſtificatur, ornatur tãquãluce, & diſponitur ad actus, & officia virtutum, & præſertim charitatis. Anagogicè ſignificatur lumen gloriæ, de qua dicitur, *Lux perpetua luceat eis.*

84. Quamvis autem Sancti Patres Eccleſiæ Doctores modò unum, modò alterum ſenſum ex quatuor recenſitis in interpretandis Scripturis proponãt; aliqui tamen in uno ſenſu exponendo præcipuam operam collocârunt, alii in alio. Quæ autem fuerit in hoc cuiusque laus

laus, disces à Sixto Senensi id exprimente lib. 3. Bibl. his versibus. *(Itam*
Historiã Hæbreis & Græcis fontib9 hau-
Hieronymo disces duce.
Allegorias, Anagogiásque recludent
Origenes. & Ambrosius.
Exponent sensus formãdis moribaptos
Chrysostomus, & Gregorius.
In dubiis, altáque lucis caligine mersis
Aurelius lucem feret.

§. VI.

De Interpretatione Sacrorum librorum.

85 *Disc.* LIcétne cuique Sacram Scripturã exponere?

Mag. Nec licet cuique exponere, nec ulli licet quovis modo exponere. Nam qui Doctor in Theologia non est, exponere

Scripturam Sacram non debet
Id enim munus Sacri Doctoris
est, nempe ejus, qui doctrinam
Fidei bené callet ex longo studio,
ùt graduati doctores, vel ex
dono DEI, ut Catharina Senensis,
Theresia, aliíque Sanctissimi
utriusque sexus homines,
quos Propheta Joel longè antea
indigitavit dicens cap. 2. v 28.
*Effundam de Spiritu meo super omnem
carnem & prophetabunt filii vestri,
& filiæ vestræ.*

86. Qui verò hanc interpretandi
Provinciam suscipit, meminerit
primò, se tractare Cælestia
Sacramenta: Sancta autem
Sanctè tractanda sunt, nempe
cum quodam timore, & reverentia,
non verò ea ratione, qua
Homeri carmina, aut aliud hujusmodi
exponeretur.

Meminerit secundò se abdita
Fidei nostræ mysteria evolven-

da ſuſcipere, opus proinde ſibi eſſe luce ſuperna, ſinè qua omnis terrenæ ſapientiæ lux aut inutilis eſt, aut etiam noxia, ſi præſertim inſit animo ſuperbo, aut pervicaci.

Meminerit tertiò, ſe Divini Spiritûs interpretem agere; non igitur ad ſenſus aut ridiculos, aut abſonos aut futiles, aut alienos verba detorqueat, ùt faciunt qui non ſequuntur ipſi, quod innuunt verba, ſed ea cogunt ſibi ſervire, nempe ea, quæ animo præconceperunt, veluti dicta à Spiritu Sancto, deſignare.

Meminerit quartò, verba Scripturæ in proprio ſenſu eſſe accipienda & non in improprio, quando evidens ratio, vel autoritas ad improprium & Metaphoricum non compellit. Hanc Regulam, quæ maximè lucem habet in locis, quæ ad dogmata fidei,

fidei, vel ad Historias pertinent, tradunt apud Suarium in opere sex dierum lib. 1. cap. 6. n. 4. & alibi Doctores, Patrésque, nempe Dion. cap. 4. de Div. Nomin. Basil. hom. 1. Examer. & præsertim hom. 9. Nyss. in principio Examer. Ambros. toto lib. 1. Examer. & lib. 2. cap. 1. Aug. lib. 8. Gen. ad lit. cap. 1. Beda in Examer. D. Th. 1. p. q. 65. 66. 67. & reliqui Scholastici cum Mag. in 2. d. 12.

Meminerit quintò, proprium ipsum sensum ex loco, & tempore, & aliis ejusdem Scripturæ locis eruendum. Ad hanc Regulam si respexissent Arius, & Lutherus, nec ille ex eo, quòd Filius semel dicat Patrem esse se majorem, collegisset Verbum non esse consubstantiale Patri: nec iste, & reliqui Novatores non pauci ex eo, quòd Paulus

afferat fidem reputatam Abrahamo ad Justitiam, & ei qui operatur, mercedem non imputari secundum gratiam, collegisſent, fidem sufficere ad justificationem.

Meminerit sextò Decreti Concilii Tridentini Sess. 4. quod ita habet. *Præterea ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo suæ prudentiæ innixus in rebus Fidei, & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium Sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione Scripturarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum ipsam Scripturam Sacram interpretari audeat.*

Meminerit tandem, Linguæ Hebraicæ notitiam esse perutilem, imò necessariam interpreti

ti Scripturarũ. Qui enim eas ex lingua Hebraica in alias linguas, inque ipſam noſtram Latinam verterunt, ut magis textui genuino inhærerent, phraſim, & modum loquendi Hebraicum, qui magnam quandoque obſcuritatem ejus linguæ ignaris facit, retinuerunt. Hebræi ex.gr. non utuntur uſitatis apud nos comparationum particulis *ſicut, ût, quemadmodum, tamquam*. Has quandòque omiſerunt etiam, qui ſcripturas tranſtulêre; hinc obſcuritas illius v. 31. Pſalm. 64 *Increpa feras arundinis, Congregatio taurorum in vaccis populorũ.* Cujus is ſenſus eſt Increpa, redargue principes viros Iſraelitici populi, qui ferociunt, & devaſtant omnia tanquam feræ in arundineto, quique, tanquam tauri multi inter vaccas, laſciviunt in populis ſibi ſubjectis.

Cæterùm cùm innumeri jam, iíque doctiſſimi interpretati ſint exactiſſimè Scripturas Sacras, vix nobis hac in re ſcribendi locus relictus eſt. Conſultius proinde fuerit eos legere, qui hac in re primas tulerunt, eorúmque labore ad docendũ quidem alios, qui legere non poſſunt, non autem ad ſcribendum, recoquendúmque quæ jam ſcripta fuere, proficere.

Sed hæc ſatis ſint ad aliquam primæ Theologiæ, quæ Sacras Scripturas interpretatur, notitiam cõparandam; nunc agendũ de ſecunda, nẽpe de ſpeculativa.

TIROCINIUM THEOLOGICUM

THEOLOGIAM

SPECULATIVAM

Seu

SCHOLASTICAM

EXPONENS

PARS SECUNDA

DISTRIBUTIO
Tirocinii Theologici Partis Secundæ.

TIRO-

TIROCINII THEOLOGICI
PARS II.
In qua agitur de Theologia Speculativa
§. I.
De ejus antiquitate, & methodo

1. *Disc.* Estne hæc facultas recèns inventa, ùt audio à multis dici?

Mag. Nempe ab iis, qui novum, & Patribus ignotum appellant, quidquid ipsi despiciunt. Sed hos interroga, an recens esse possit ea facultas, de qua tam expressè S. Augustinus lib. 2. de Doctr. Christiana

cap. 31. *Disputationis disciplina ad omnia genera quæstionum, quæ in literis Sanctis sunt, penetranda, & dissolvenda plurimùm valet: tantùm ibi cavenda est libido rixandi, & puerilis quædam ostentatio decipiendi.* Eandem laudat lib. 14. de Trin. cap. 1. dicens eam esse, *per quam fides saluberrima in nobis gignitur, nutritur, defenditur, roboratur*

2. Et quidem sinè ea traditur doctrina Fidei pueris, rudibúsq;, qui nihil interrogant, nihil objiciunt, sed audita memoriter discunt, & simpliciter credunt, non autem viris cultis, qui quod audiunt, intelligere cupiunt, & curant quantùm possunt; & multò minùs hostibus Fidei, qui quod audiunt, impugnant. Fuit igitur semper in Ecclesia DEI hæc facultas, sinè qua citra errandi periculum nequit Evangelicus Præco suo munere fungi. Ad sum-

ſummum perantiqua non eſt Methodus, & Ordo, quem modò Doctores in hac Facultate tractanda cuſtodiunt.

3. Totam enim Fidei doctrinam tractandam à Theologo, explicandámque redegit in quatuor libros circa An. 1145. Petrus Lombardus Epiſcopus Pariſienſis, dictus ab hoc opere Magiſter ſententiarum. Quæ enim in unaquaque quæſtione Doctorum ſententia eſſet, expoſuit. Primus horum librorum continet doctrinam de Trinitate, & unitate DEI. Secundus de creatione mundi, ac præcipuè Angelorum, & hominum, & de Gratia DEI. Tertius de Incarnatione Verbi, déque virtutibus, & vitiis. Quartus de Sacramentis, & noviſſimis, id eſt Reſurrectione, Judicio &c.

4. Hos libros explicandos ſuſcepêre, qui poſtea per aliquot, ſæcula Theologiam hanc diſputatricem tradidêre; inque libros ſententiarũ Petri Lombardi ſcripſit ipſe D. Thomas, quamvis poſtea paulò aliter in

ſumma materiam Theologicam digeſſerit in tres partes, quarum tamen ſecunda dividitur in duas, quarum prima dicitur prima ſecundæ, ſecunda verò dicitur ſecunda ſecundæ. In prima agit de Deo uno, & trino, de creatione, de Angelis, ac de homine, præſertim primo. In ſecundæ partis prima parte agit de Beatitudine, de actibus humanis, de Legibus, de Gratia & Merito, In altera parte hujus ſecundæ partis agit de virtutibus in particulari, nempe de Fide, Spe, Charitate, Sapientia, Prudentia, Juſtitia, Religione, Pietate, Obedientia, Gratitudine, Veritate, Liberalitate, Fortitudine, Temperantia; & de Vitiis oppoſitis, ac tandem de Gratiis gratis datis. In tertia parte agit de Incarnatione Verbi Divini, de ejuſdem Chriſti Nativitate, manifeſtatione, Baptismo, Converſione, Tentatione, Doctrina, miraculis, Paſſione, Morte, Reſurrectione, ac de Sacramentis ab eo inſtitutis.

5. Hac eadem, aut non admodū

diſſimili ratione modò traditur in plerisque aut præcipuis Orbis Catholici Academiis.

6. Hæc autem à Theologo Scholaſtico tractantur ordinatiſſimè, non coacervando videlicet, ùt fiebat olim, à multis multas circa idem propoſitum ſententias, idque ipſum verbîs ſæpe impropriîs, & oratoriè magìs quàm ſcholaſticè productis, ſed proponendo clarè, ac diſertè ſententiam ſuam, eamque validîs argumentîs ſtabiliendo, ac demum ea, quæ ab adverſæ ſententiæ propugnatoribus proferuntur: aut proferri poſſunt, convellendo. Hac methodo D. Thomas, aliìque pauci ante ipſum, omnes poſt ipſum Theologicas quæſtiones agitarunt.

§. II.

De Locis Theologicis.

Diſc. AT unde petitis hæc argumenta, quibus veſtram ſententiam Theologi Scholaſtici confirmatis?

7. *Mag.* Petimus ex Scripturis, ex Traditione, ex Conciliis, ex Pontificum definitionibus, ex Patribus, ex ratione ipsâ.

Primus locus Theologicus Scriptura Sacra.

8. DE hoc satis actum est suprà. Nunc addo hoc tantùm, ex Scripturis in sensu literali acceptis erui aut unicè, aut maximè Theologicum argumentum.

Secundus locus Theologicus Traditio Divina.

9. NOmine Traditionis significamus hìc Doctrinam Sacram non scriptam, sed viva voce, quasi de aure in aurem successivè traditam, quæ alia est Divina, alia Apostolica, alia Ecclesiastica, nempe alia profecta ab ipso Deo docente, alia ab Apostolis, alia ab Ecclesia. Quæ rursus alia est de Fide, alia de moribus, alia universalis pro tota Ecclesia, alia parti-

cularis pro Ecclesia particulari. Traditio Divina, est, e. g. doctrina, quam habemus de perpetua DEIparæ Virginitate, de non rebaptizandis Hæreticis, de Invocatione Sanctorum, de Sacrarum Imaginum cultu, de Septenario Sacramentorum numero. Hæc enim in Scripturis non continentur, sunt tamen Fidei doctrina: non igitur doctrina scripta est, sed tradita, igitur traditiones sunt.

10. Traditio Apostolica alia est Apostolica Divina, quæ est ab Apostolis, ùt Christi Præconibus, seu nomine Christi loquentibus, quam videlicet ipse Christus immediatè docuit Apostolos, & hi Ecclesiam, ùt sunt prædictæ, & aliæ multæ ante, & post resurectionem Apostolis consignatæ: alia est purè Apostolica, quæ est ab Apostolis, ùt Ecclesiæ Pastoribus, ac proinde non descendit à Christo, sed ab ipsis Apostolis, assistente tamen Spiritu Sancto. Hujusmodi sunt, quatuor temporum institutio, Chrismatis

matis rènovatio annis singulis facienda &c. De primi generis traditionibus, vel etiam de utriusque loquitur Apostolus 2. ad Thessalon. c. 2. v. 15. *State, & tenete traditiones, quas didicistis, sive per sermonem*, idest: viva voce, *sive per Epistolam*, idest: scripto.

11. Traditio Ecclesiastica est illa, quæ nec à Christo, nec ab Apostolis, sed postea ab Ecclesiæ Prælatis, vel à populis, Prælatis consentientibus, introducta est, & tandem per modum legis vel consuetudinis communiter recepta, & ad nos usque delata, ùt est solemnitas, & observatio quorumdam festorum: jejunium in pervigiliis aliquorum Sanctorum; abstinentia à carnibus die Veneris, vel Sabbati; antiquus Candelarum, Cinerum, Palmarum, & similium benedictionis usus, aliæque hujusmodi.

12. *Disc.* At unde cognoscam, aliquam traditionem esse Divinam, vel purè Apostolicã, vel Ecclesiasticã.

Mag. Ex communi Patrum consensu,

ſenſu, vel Eccleſiæ definitione. Ex hoc cap. eſt traditio Divina perpetua B. MARIÆ Virginitas. Rurſus ex eo, quòd materia auctoritatem humanam excedat, ùt quæ pertinent ad numerum, vel ſubſtantiam Sacramentorum. Diſtingues Apoſtolicam ab Eccleſiaſtica ex eo, quòd non conſtet de illius initio: Jam enim incepit cum Eccleſia, & vel eſt Apoſtolica Divina, vel purè Apoſtolica, ùt quòd aqua miſcenda ſit calici. *Quod Univerſa tenet Eccleſia* (inquit S. Auguſt. lib. 1. contra Donat cap. 24.) *nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum, non niſi Auctoritate Apoſtolica traditum, rectiſſimè creditur.*

14. *Diſc.* Admittúntne Hæretici Traditiones ſaltèm Divinas, quas dixiſti eſſe doctrinam DEI non ſcriptam?

Mag. Nequaquam: Sed errant manifeſtè. Nam admittunt Scripturas, ergo admittere neceſſariò debent traditiones, tum quia quòd exſtent Scripturæ Divinæ, quòd nempe

nempe hi libri sint scriptura Divina ab initio à DEO inspirata, & dictata, antequam ab Ecclesia definiretur, ex sola traditione habebatur, tum quia ipsa Sacra Scriptura docet esse aliquas traditiones, easque esse admittendas. Hinc 1. Deuter. cap 31. v. 7. *Interroga Patrem tuum, & annunciabit tibi; Majores tuos, & dicent tibi.* Et Paulus 2. ad Thessal. cap. 2. v. 15 *Tenete traditiones, quas didicistis, sive per Sermonem, sive per Epistolam nostram.* Et cap. 2. ad Timot. cap. 2. v. 1. *Tu ergo fili mi - - - quæ audisti à me per multos testes, hæc commenda Fidelibus, qui idonei erunt & alios docere.* Rursus admittunt Patres, præsertim antiquiores; At hi manifestè docent, esse in Ecclesia traditiones, quæ sunt ab omnibus admittendæ. Horum loca reperies apud omnes Controversiarum Fidei Scripiores. Tandem credere debent Conciliis, quæ hujusmodi traditiones statuunt, ùt facit Nicænum secundum act. 7. in fine, Concilium VIII. pariter generanera-

nerale act. 8. Tridentinum Sess. 4. Ex hoc ergo cap. optimum argumentum petet Theologus.

Tertius locus Theologicus; Concilia.

14. TErtium caput diximus esse Concilia, hæc autem sunt aut Generalia, aut Nationalia, aut Provincialia aut Diœcesana Generale, seu universale est, quod à Papa totius Ecclesiæ Prælatos tam Patriarchas, quam Archiepiscopos, & Episcopos convocante, congregatur. Nationale est, quod à Primate omnes suæ Primatiæ, vel à Legato Pontificis omnes alicujus Nationis Episcopos, & Archiepiscopos convocante, congregatur. Provinciale est, quod congregatur ab Archiepiscopo omnes suæ Provinciæ Suffraganeos convocante.

15. His Sacris Conventibus interesse debent omnes Episcopi, vel Provinciæ, vel Nationis, vel Ec-

clesiæ universæ, & alii qui jurisdi-ctionem Episcopalem obtinent, ùt sunt aliqui Abbates, & Priores, & quicunque aliàs jure, vel consuetudine interesse solent, nisi obstet, itineris grave periculum. Abbates Commendatarii, & Capitulorum deputati obtinent vocem duntaxat consultivam, utì etiam Laici, qui justas ob causas admitti possunt. Episcoporum verò absentium Procuratores possunt habere etiam votum decisivum, si Concilio visum fuerit. Decreta non debent inconsulto Romano Pontifice publicari, & ad eorum observationē obligantur omnes, qui Episcopali jurisdictioni subduntur, & etiam exempti in aliquibus casibus. Diœcesanum denique est, quod ab Episcopo suæ Diœcesis Clerum convocante congregatur.

16. *Disc,* Estne idem Conciliū Generale, & Oecumenicum?

Mag. Est idem Grammaticaliter: nam Oecumenicū secundùm vocis in-

institutionē idē est,ac universale; at non est idem canonicè, & in acceptione eruditorum; nam Oecumenicum dicitur illud, quod est ità universale, ut sit etiam legitimum.

17. *Disc.* Quid requiritur, ut sit legitimum.

Mag. Requiritur 1. quòd vel à Romano Pontifice, vel cum ejus assensu cōvocetur, aut saltèm ab ipso ejus convocatio rata habeatur. 2. Ut convocentur ex Orbe Christiano, quantum fieri potest, omnes Episcopi sic, ut nullus ex Episcopis, qui Dioecesim habent, positivè excludatur, nisi per excommunicationem ab Ecclesia segregatus fuerit. Sufficit autem absolutè ad integritatem Concilii, ut saltèm ex potioribus Orbis Christiani partibus Episcopi áliqui adveniant: qui possunt ex Pontificis assensu caeterorum vices, & vota supplere, ut docet Suar. hìc disp. 11. sect. 2. num. 7. Obtinuit etiam consuetudo, ut

advo-

advocentur Cardinales, Generales Ordinum, & nonnulli Abbates, qui omnes cum Episcopis exercent munus Judicis, & Suffragium habent decisivum, ideóque cum illis signat *definiens subscripsi*. Alii verò Theologi, qui advocantur ùt Consultores, tantùm signant: *consentiens subscripsi*. Adsunt etiam plerumque aut Imperatores, Regésque, aut eorum Legati, sed ut testes tantùm, & Concilii defensores. Requiritur 3: ut vel per se, vel per suos Legatos Pontifex Concilio præsideat, vel accedente ejus approbatione, hic defectus postea suppleatur, ùt in Concilio Generali secundo & quinto factum constat.

18 *Disc.* Estne infallibilis Concilii Generalis à Romano Pontifice cõgregati definitio?

Mag. Resp. affirmativè, si à Pontifice approbetur, vel saltèm nisi Patres Concilii Legatis Pontificiis repugnent, neque ipsi Legati contradicant mandato, & instructioni, quam à Pontifice privatim accepe-

runt,

runt, ùt Bellarminus hìc, & alii communiter. Hìc tamen adverte, quòd si Concilium Generele congregatur pro aliqua necessitate Ecclesiæ, sede vacante, aut vivente tantùm dubio Pontifice, erit infallibile in iis, quæ requiruntur, ut præsenti necessitati subveniatur: alioquin non satis prospexisset Christus suæ Ecclesiæ gubernationi, nec suppeteret ratio tollendi schismatis contumacis.

Disc. Quot sunt isthæc Concilia Oecumenica hactenus celebrata?

Concilia Oecumenica

19. *Mag.* IN hoc non conveniunt omnes: numerari tamen solent octodecim. Primum est Nicænum I. Patrum 318, Nicææ in Bythinia celebratum à Silvestro Papa, sub Constantino Imperatore, anno 325. contra Arium, qui Verbi Divini Divinitatē negabat.

20. Secundum eſt Conſtantinopolitanum I. Catholicorū Epiſcoporum 150. à Theodòſio ſeniore ex mandato Damaſi Pontificis congregatum annô 381. ad fidem Concilii Nicæni magìs ſtabiliendam, & ad firmandam Spiritûs Sancti Divinitatem contra Macedonium.

21. Tertium eſt Epheſinum I. pluſquam ducentorum Epiſcoporum: authoritate Cœleſtini Papæ, & operâ Theodoſii Junioris convocatum Epheſi annô 430. contra Neſtorium Epiſcopum Conſtantinopolit., qui Chriſtum, in duas Perſonas dividebat, unam quidem Deum ex Patre, alteram purum hominem ex Matre, quam proinde Deiparam vocari noluit.

22. Quartum eſt Chalcedonenſe 630. Epiſcoporum ſub Leone I. Papa ann. 451. celebratum contra hæreſim Eutychetis, & Dioſcori, qui unam tantùm eſſe in Chriſto naturam aſſerebant.

23. Quintum eſt Conſtantinop. II. Epiſcoporum 255. anno 553 convoca-

vocatum à Justiniano Imper. annuente Vigilio Papa. Damnavit hæc Synodus Origenem, & tria Capitula, nempe doctrinam, & personam Theodori Mopsuesteni, epistolam Ibæ Episcopi Edesseni, & scripta Theodoreti Cyrensis Antistitis contra S. Cyrillum, in quibus hæresis Nestoriana continebatur.

24. Sextum est Constantinopolitanum III. Episcoporum 289. authoritate Agathonis Papæ à Constantino Pogonato convocatum ann. 680. contra Monothelitas, qui auctoribus Theodoro Pharanitano Episcopo. Sergio Patriarcha Constantinopol. & Cyro Patriarcha Alexandrino dicebant, quòd *sicut in Christo unus est operator, & una persona volens, ita est una sola voluntas & una operatio.*

25. Septimum est Nicænum II. Episcoporum 350. à Constantino Imperat. & Irene ejus Matre, consensu Adriani I. Papæ congregatū contra

contra Iconomachos ann. 787.

26 Octavum estConstantinop.IV Episcoporum 383. vel ùt dicunt alii, 102. in causa Photii per vim intrusi in Patriarchatum Constantinop. Convocatum fuit ann. 869. mandante Adriano II Papa. operâ Basilii Imper. Hæc inOriente celebrata fuêre; sequentia in Occidente,

27 Nonum est Concilium Lateranense I. Patrum sive Abbatum ferè mille, hoc est: 997, convocatum & celebratum ann. 1122. in Basilica Lateranensi à Callisto II. Rom. Pontif. ad Confirmanda Conventûs Vormatiensis concordata inter prædictum Callistum, & Henricum V. circa Beneficiorum collationem, & ad procuranda subsidia contra Saracenos pro recuperanda Terra Sancta.

28, Decimum est Lateranense II Episcoporum fere mille, convocante & præsidente Innocentio II. celebratum pariter in Lateran. Basilica ann. 1139. contra Anacletum, & e-

& ejus successorē Victoré, Antipapas, & contra Petrum de Bruis, ejùsq; discipulum Arnaldum Brixiensem, asserentes inter alia, Baptismum nihil prodesse parvulis, Templa esse destruenda &c:

29. Undecimum est Lateranense III. Episcoporum ampliùs 300. post exstinctū schismatrium Pseudopontificum Victoris IV. Paschalis III. & Callisti III. ann. 1179. ab Alexandro III. convocatum. 1. ad damnandos Schismaticos, & providendum, ne simili in posterum schismate vexaretur Ecclesia. 2. ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam 3. ad damnandos tunc in Occitania, & Aquitania Catharos, Waldenses & Albigenses, quorum errores vide infra.

30. Duodecimum est Lateranēnse IV. ab Innocentio III. convocatum ann. 1215. Interfuêre Patres 1285, nempe Pontifex ipse, Patriarchæ Constantinopolitanus, & Hierosolymitanus, Archiep. 70. Episcopi 400. Abbates 12. Priores, Deca-

Decani vel Præpositi Conventuales 800. cum utriusque Imperii Orientalis, & Occidentalis, Regumque Jerosolymorum, Franciæ, Hispaniæ, Angliæ, Hungariæ Siciliæ, Cypri aliorúmque Principum, & Civitatum Legatis. In hoc iterum damnati Albigense, damnatus libellus Abbatis Joachim contra Petrũ Lombardum de Unitate SS. Trinitatis; damnata quoque perversa dogmata Almarici Parisiensis Doctoris, qui docuerat nec Paradisũ nec Christi corpꝰ esse in Sacramẽto &c.

31. Decimumtertium est Lugdunense I. Episcoporum 140. convocatum ann 1245 ab Innocentto IV. causa Friderici Imperatoris deponẽdi & expeditionis suscipiẽdæ in Terram Sanctam.

32. Decimum Quartum est Lugdunense II. Patrum ferè mille, convocatum anno 1292. Gregorio X. pro recuperatione Terræ Sanctæ, & contra errores Græcorum, quorum unio cum Latinis facta est, maximè operâ Sancti Bonaventuræ.

33. Decimum quintum est Viennense in Gallia, Episcoporum 300. & ampliûs convocatum ann. 1311. à Clemente V. ad damnandos errores Beguardorum, & Beguinarum persimiles erroribus Quietistarū nostri temporis, & exstingvēdum Templariorum Ordinem.

34. Decimum sextum est Florentinum rogatu Joannis Paleologi Græcorum Imperatoris, qui Concilio interfuit ab Eugenio IV. convocato contra errores Græcorum ann. 1438.

35. Decimum septimum est Lateranense V. 1512 inchoatum su b Julio II. ad tollendum schisma Conciliabuli Pisani, & à Leone X absolutum.

36 Decimum octavum & ultimum est Tridentinum cœptum ann. 1545. sub Paulo III. contra Lutheranam aliasque hæreses, continuatum sub Julio III. tandem sub Pio IV. feliciter absolûtum, & ab eodem confirmatum anno 1563.

37. Hæc sunt Concilia Generalia

lia penitus approbata, adeoque Oecumenica.

Disc. Súntne alia reprobata, aut non penitus approbata, & legitima?

Mag. Sunt utique septem Generalia illegitima, & reprobata & alia sex partim approbata, partim reprobata.

Concilia Generalia reprobata.

38. PRimum illegitimum, & reprobatum est Antiochenum 90. & amplius Episcoporum convocatum anno 341. à Constantino Imperatore, in quo ab Arianis damnatus est S. Athanasius, & via patefacta ad eversionem Concilii Nicæni I. per quatuor subdolas Fidei formulas.

39. Secundum reprobatum est Mediolanense plusquam 300 Episcoporum, convocatum quidem à

Liberi-

Liberio Papa anno 355 adeoque legitimè inchoatum, ſed poſtea illegitimè celebratũ coactis per vim Patribus à Conſtantio Imperat: damnationi S. Athanaſii ſubſcribere.

40. Tertium reprobatum eſt Ariminenſe 600. Epiſcoporum, pariter ſub Conſtantio anno 372. Ità Bellarmin. ſed Baronius, aliique duo Ariminenſia diſtinguunt, legitimum unum, in quo Fides Nicæna confirmata fuit; alterum illegitimum, in quo fraude Arianorum etiam Epiſcopi Catholici ſubſcripsêre formulæ Fidei ambiguæ, in qua vox *homouſios* omiſſa eſt.

41. Quartum reprobatum eſt Epheſinũ II. Epiſcoporum 128. ab Imperatore Theodoſio ann. 449. convocatum, in quo omnia vi, & minis acta fuerũt, Eutyches abſolutus, occiſus Flavianus E-

piſcopus Conſtantinopol: unde prædatoria Synodus, & Latrocinium appellatum fuit.

42. Quintum reprobatum eſt Conſtantinopolitanum tempore Leonis Iſaurici Iconomachi ann. 730. contra ſacras imagines convocatum. Quanquam hoc malè numeratur inter Generalia, ſicut & duo ſequentia.

43. Sextum reprobatum eſt Conſtantinopolitanum pſeudoſeptimum dictum, Epiſcoporum Iconomachorum 338. anno 754. ſub Copronymo ad tollendum cultum ſacrarum imaginum.

44. Septimum reprobatum eſt Piſanum à quibusdam Cardinalibus contra Julium II. convocatum.

Partim autem approbata, partim reprobata fuêre sequentia.

45. PRimum Sardicense anno 347. sed Card. Baronius, & alij, duo fuisse dicunt hoc nomine nuncupata: unum verè Sardicense, & legitimum à 300 & ampliùs Catholicis Episcopis celebratum. Aliud verò Spurium ab 80, circiter Episcopis Arianis eodem tẽpore in vicinia, scilicet Philippopoli habitum.

46. Secundum Sirmiense anno 356. vel 351. ùt vult Petavius, in quo fuit bene damnatus Photinus hæreticus, sed edita nõ satìs sana Fidei formula ab Episcopis Arianis.

47. Tertium Constantinopo-

litanum quini-ſextum in Trullo celebratum an: 692. inſcio Rom. Pontifice. Hujus tamen aliquot canones, quia ſanæ doctrinæ erant, fuerunt à Catholicis recepti. Dictum eſt quini-ſextum, quia Patres per canones, quos condidêre, voluerunt ſupplere defectum (ùt dicebant) quinti & ſexti Concilij præcedẽtis, quæ duo non fecerant canones, ut quatuor priora fecerant.

48. Quartum Francofordienſe 300. circiter Epiſcoporum anno 794. in quo, quæ de filiatione Chriſti naturali definita fuêre, ſinè dubio ab Eccleſia ſunt approbata, non verò quòd damnârit (quòd aliqui factum negant) acta Nicæni II. circa cultum Imaginum.

49. Quintum Piſanum, non illud, quod Piſis celebravit anno 1134. Innocentius II. contra

Pe-

Petrum Leonis Antipapam di-
ctum Anacletum II. nec illud
quod annô 1511. contra Julium
II. indixêre aliqui Cardinales;
ſed aliud celebratum annô 1409
pro tollendo ſchiſmate. Cùm e-
nim Petrus de Luna dictus Be-
nedictus XIII. & Angelus Cora-
rius vocatus Gregorius XII. diu
de ſupremo Pontificatu conten-
derent, nec vellent cedere pro
bono pacis, ut in ſua electione
promiſerant, nec alia ſupereſſet
ſchiſmatis extinguendi ratio,
Cardinales utriusque partis Pi-
ſas convenerunt numerô 23. cũ
tribus Patriarchis, Archiepiſco-
pis, & Epiſcopis 300. Monaſte-
riorum Præfectis 180. aliísque
Theologis multis, & Principum
Europæ Legatis, & prædictos du-
os Pontifices à Pontificatu deje-
cerunt. Hoc illegitimum vo-
cant alij, alij legitimum. Certè

inter veros Pontifices numeratur Alexander V. ab eo electus.

50. Sextum Constantiense anno 1414. causâ prædicti schismatis adhuc durantis, & contra Wicleffitarum, & Hussitarum hæreses à Joanne XXIII. Alexandri V. Successore convocatum rogatu Sigismundi Imperatoris. In hoc Concilio prædictæ hæreses damnatæ fuêre, cessêre Pontificatu Joannes XXIII. & Gregorius XII. fuitque è Pontificatu dejectus Benedictus XIII. qui cedere sponte noluerat. Tandē fuit electus Martinus V. qui approbavit acta contra errores Wicleffi & aliorum, non verò quod sess: 4. & 5. decretum fuerat de potestate Concilij supra Pontificem.

51. Septimū Basiliense à Martino V. indictum; sed sub Eugenio IV. successore inchoatū an-

no 1431. & ab eodem poſtea diſſolutum adhuc tamen à Patribus continuatum. Hujus Concilij quædam acta pertinentia ad Beneficia Eccleſiaſtica, & Cenſuras confirmavit ſtudiô pacis Nicolaus V. Eugenij ſucceſſor, nō verò decreta de Concilij ſupra Pontificem authoritate.

Ex his habes, ex quibus Conciliis poſſit, ex quibus non poſſit Theologus validum argumentum petere.

52. *D ſc.* Validúmne illud eſt, quod ex Conciliis particularibꝰ petitur.

Mag. Concilia quidem particularia ſeu Nationalia ſint, ſeu Provincialia: non ſunt infallibilis authoritatis, errarúntque aliquando. Sic erravit Carthaginenſe Concilium ſub Cypriano, quod Nationale fuit, & Epiſcoporum, 85. quorum pleri-

que in quæstione Fidei fortiter se gesserant, ùt hìc notat Card. Bellarminus. Horum tamen particularium Conciliorum decreta firma sunt, dum aliquid etiam circa fidem definiunt, si id faciant ex commissione, seu instructione Apostolicæ Sedis, ùt fecerunt Patres Concilij Arausicani II. & Toletani I. tempore Leonis I. & Synodi Complutensis tempore Sixti IV. & multò magìs si decisionem suam mittant ad summum Pontificem, & ab eo confirmetur; quomodo factum esse in Conciliis Milevitano, & Carthaginensi constat ex S. August: 90. 91. & 92.

Quamvis autem Concilia particularia sint ex se fallibilia, adhuc tamen faciunt argumentũ adeò probabile, ut temerarium sit ei non acquiescere, si præsertim ex illis sint, quæ videntur

ipso

ipſo uſu Eccleſiæ quodammodo probata, ut Toletana, Bracharenſia, Arelatenſia, Hiſpalenſia, &c. Igitut ex his quoque validum argumentum petet Theologus; quamvis non ità validum, ùt ex Conciliis Oecumenicis.

Quartus locus Theologicus, Romanorum Pontificum Definitiones.

53. QUartũ caput diximus eſſe Summorum Pontificum definitiones. Ut autem horum authoritatem rectè æſtimes, moneo I. Petrum inter Apoſtolos jure Divino fuiſſe poſt Chriſti in Cœlum aſcenſum, viſibile Eccleſiæ caput, & Principem, & eodem jure poſt Petri mortem tales fuiſſe, eſſe, & fore usque ad finem Mundi

Pe

Petri successores, Romanos Pontifices.

54. Primùm patet ex eo, quòd soli Petro dixit Christus Matth. 16. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ Inferi non prævalebunt adversus eam, & tibi dabo Claves Regni Cœlorum*, eíque soli dixit post Resurrectionem Joan: 21. *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Et quoties in Evangelio recensentur Apostoli, Petrus ponitur primô locô. Soli Petro facta est prima revelatio Divinitatis Christi. Soli Petro à Christô promissa est stabilitas Fidei & Cathedræ. Petro inter Apostolos primùm apparuit Christus post Resurrectionem. Petrus sua authoritate alios congregavit ad eligendum, qui Iudæ succederet in Apostolatu. Primus post Spiritûs Sancti Adventum Evangelium

Iudæis prædicavit. Primum miraculum idem apud Iudæos fecit in Evangelij confirmationem. Primus in Concilio pro Legalium cessatione sententiam dixit. Accedit consensus Patrum, hũc Petri in Ecclesia Primatum prædicantium, ùt videre potes apud Bellarm: & alios.

55. Alterum verò probatur 1. quia Christus tradens Petro authoritatem, & formam regẽdi Ecclesiam tradidit illam, ùt perpetuò duraturam, adòque ùt transmittendam in successores. Hinc Patres habuêre semper Romanos Pontifices ùt Petri in Primatu successores. Quare S Hieronymus epist: 67. ad Damasum scribens, *Beatitudini tuæ, id est: Cathedræ Petri communione consocior.* S. Aug: ep. 163. *In Romana Ecclesia semper Apostolicæ Cathedræ viguit Principatus.* Et

in Concilio Calcedonensi Patres unanimi voce, clamarunt, *Petro per Leonem locutus est*, & S. Bernard. lib 2. de Considerat. ad Eugenium. *Tu Princeps Episcoporum. Tu potestate Petrus nec modò ovium, sed & Pastorum omnium Tu unus Pastor. Alij in partem solicitudinis, tu in plenitudinem potestatis vocatus es.* Et in hoc sensu vocatur Pontifex Romanus universalis Episcopus, quatenus universæ Ecclesiæ curam gerit, non quatenus præter ipsum nõ sit alius Episcopus. Hinc demũ fuit semper ab universis Orbis terrarum Ecclesiis, Fidelium, ipsorúmque Episcoporum ad Romanum Pontificem recursus, ùt ad supremum, & universalẽ Pastorem.

5. His moti Patres Concilij Florentini, ex Græcis & Latinis conflati magnô consensu sic

defi-

definierunt P. 2. Collat. 22. *Definimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem successorem esse B. Petri verticis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, & totius Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem existere, & in universum Orbē tenere Primatum, eique in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro JESU Christo plenam potestatem traditā esse.*

57. Petri autem Successores fuêre hactenus nempe usque ad hunc præsentem annum 1738. ducenti quinquaginta, quorum hìc seriem subtexam designando annum, quô ad Pontificatum evecti fuêre.

S. Linus	67.
S. Cletus	78
S. Clemens	91
S. Anacletus	103
S. Evaristus	110

S. Li-

Ste-

	Stephanus IV.	768
	Adrianus	772
	Leo III.	795
	Stephanus V.	816
S.	Paschalis	817
	Eugenius II.	824
	Valentinus	827
	Gregorius IV.	828
	Sergius II.	844
S.	Leo IV.	847
	Benedictus III.	855
S.	Nicolaus	858
	Adrianus II.	867
	Joannes VIII.	872
	Marinus	882
	Adrianus III.	884
	Stephanus VI.	885
	Formosus	891
	Bonifacius VI.	896
	Stephanus VII.	896
	Romanus	897.
	Theodorus II.	898
	Joannes IX.	898
	Benedictus IV.	900
	Leo V.	904
	Christophorus	904
	Sergius III.	905
	Anastasius III.	912
	Lando	914
	Joannes X.	915

Leo VI. 928
Stephanus VIII. 929
Joannes XI. 931
Leo VII. 936
Stephanus IX. 939
Marinus II. 943
Agapetus II. 946
Joannes XII. 956
Leo VIII. 963
Benedictus V. 964
Joannes XIII. 965
Benedictus VI. 972
Donus II. 974
Benedictus VII. 975
Joannes XIV. 984
Bonifacius VII. 905
Joannes XV. 986
Gregorius V. 997
Silvester II. 999
Joannes XVI. dict. XVIII. 1003
Joannes XVIII. dict. XIX. 1004
Sergius IV. 1009
Benedictus VIII. 1012
Joannes XX. 1024
Benedictus IX. 1033
Gregorius VI. 1045
Clemens II. 1046
Damasus II. 1048
S. Leo IX. 1049
Victor II. 1055

Stephanus X.	1057
Nicolaus II.	1059
Alexander II.	1061
S. Gregorius VII.	1073
Victor *III.*	1087
Urbanus *II.*	1088
Paſchalis *II.*	1099
Gelaſius *II.*	1118
Calliſtus *II.*	1123
Honorius *II.*	1128
Innocentius *II.*	1130
Cœleſtinus *II.*	1143
Lucius *II.*	1144
Eugenius *III.*	1145
Anaſtaſius *IV.*	1153
Adrianus *IV.*	1154
Alexander *III.*	1159
Lucius *III.*	1181
Urbanus *III.*	1185
Gregorius *VIII.*	1187
Clemens *III.*	1187
Cœleſtinus *III.*	1191
Innocentius *III.*	1198
Honorius *III.*	1216
Gregorius *IX.*	1227
Cœleſtinus *IV.*	1241
Innocentius *IV.*	1243
Alexander *IV.*	1254
Urbanus *IV.*	1261
Clemens *IV.*	1265
B. Gregorius X.	1271

Innocentius V.	1276
Adrianus V.	1276
Joannes XXI.	1276
Nicolaus *III.*	1277
Martinus *II.* dictus *IV.* ex duobus Martinis prædecessorib:	1281
Honorius *IV.*	1285
Nicolaus *IV.*	1288
S. Cœlestinus V.	1294
Bonifacius *VIII.*	1294
Benedictus X. dictus *XI.*	1303
Clemens V.	1305
Joannes *XXII.*	1216
Benedictus *XI.* dictus *XII.*	1334
Clemens *VI.*	1342
Innocentius *VI.*	1352
Urbanus V.	1362
Gregorius *XI.*	1370
Urbanus *VI.*	1378
Bonifacius *IX.*	1389
Innocentius *VII.*	1404
Gregorius *XII.*	1406
Alexander V.	1409
Joannes *XXIII.*	1410
Martinus V.	1417
Eugenius *IV.*	1431
Nicolaus V.	1447
Callistus *III.*	1455
Pius *II.*	1458
Paulus *II.*	1464

Sixtus

Sixtus *IV.*	1471
Innocentius *VIII.*	1484
Alexander *VI.*	1492
Pius *III.*	1503
Julius *II.*	1503
Leo X	1513
Adrianus *VI.*	1522
Clemens *VII.*	1523
Paulus *III.*	1534
Julius *III.*	1550
Marcellus *II.*	1555
Paulus *IV.*	1555
Pius *IV.*	1560
B. Pius V.	1566
Gregorius *XIII.*	1572
Sixtus V.	1585
Urbanus *VII.*	1590
Gregorius *XIV.*	1590
Innocentius *XI,*	1591
Clemens *VIII*	1591
Leo *XI.*	1605
Paulus V.	1605
Gregorius XV.	1621
Urbanus *VIII.*	1623
Innocentius X.	1644
Alexander *VII.*	1655
Clemens *IX.*	1667
Clemens X.	1669
Innocentius *XI.*	1676
Alexander *VIII.*	1689

Inno-

Innocentius XII.	1691
Clemens XI.	1700
Innocentius XIII.	1721
Benedictus XIII.	1724
Clemens XII	1730
Benedictus XIV.	1740

58. Ut autem faciliùs reperias eum Pontificem, cujus tempus quæris, proponam hic eos ordine Alphabetico.

A.

Adrianus I.	772
Adrianus II.	867
Adrianus III.	884
Adrianus IV.	1154
Adrianus V.	1276
Adrianus VI.	1521
Agatho	678
Agapitus I.	535
Agapitus II.	946
Alexander I.	119
Alexander II.	1061
Alexander III.	1159
Alexander IV.	1254
Alexander V.	1409
Alexander VI.	1492
Alexander VII.	1655
Alexander VIII.	1689
Anacletus	101
Anastasius I.	398
Anastasius II.	496
Anastasius III.	912
Anastasius IV.	1153

Calli.

Calliſtus *III.*	1455
Cœleſtinus *I.*	425
Cœleſtinus *II.*	1145
Cœleſtinus *III.*	1191
Cœleſtinus *IV.*	1241
Cœleſtinus *V.*	1294
Clemens *I.*	91
Clemens *II.*	1046
Clemens *III.*	1187
Clemens *IV.*	1265
Clemens V.	1305
Clemens *VI.*	1342
Clemens *VII.*	1523
Clemens *VIII.*	1591
Clemens *IX.*	1667
Clemens X.	1669
Clemens *XI.*	1700
Clemens *XII.*	1730
Cletus	78
Conon	687
Cornelius	251
Conſtantinus	708
Chriſtophorus	904

D.

Damaſus I.	367
Damaſus II.	1048
Deodatus	616
Deusdedit	672
Dionyſius	258
Donus I.	677

Joannes *IV.*	640
Joannes *V.*	686
Joannes *VI.*	702
Joannes *VII.*	705
Joannes *VIII.*	872
Joannes *IX.*	898
Joannes X.	915
Joannes XI.	931
Joannes XII.	956
Joannes XIII.	965
Joannes *XIV.*	984
Joannes *XV.*	986
Joannes *XVI.* dict. *XVIII.*	1003
Joannes *XVIII.* dict. *XIX.*	1004
Joannes *XX.*	1024
Joannes *XXI.*	1276
Joannes *XXII.*	1316
Joannes XXIII.	1410
Julius *I.*	337
Julius *II.*	1503
Julius *III.*	1550

L.

Lando	914
Leo I.	440
Leo *II.*	682
Leo *III.*	795
Leo *IV.*	847
Leo *V.*	904
Leo *VI.*	928
Leo *VII.*	936

Paschalis *II.*	1099
Paulus *I.*	757
Paulus *II.*	1464
Paulus *III.*	1534
Paulus *IV.*	1555
Paulus *V.*	1605
Pelagius *I.*	555
Pelagius *II.*	579
S. Petrus	45
Pius *I.*	156
Pius *II.*	1458
Pius *III.*	1503
Pius *IV.*	1560
Pius *V.*	1566
Pontianus	231

R.

Romanus	897

S.

Sabinianus	604
Sergius *I.*	688
Sergius *II.*	844
Sergius *III.*	905
Sergius *IV.*	1009
Severinus	640
Silverius	536
Silvester *I.*	314
Silvester *II.*	999
Simplicius	467
Siricius	385
Sisinnius	707

Z.

59. Ex his Palæstini fuêre 2.
Græci 11.
Itali 69.
Romani 104.
Germani 4.
Galli 17.
Anglus 1.
Holandus 1.
Provincialis 1.
Hispani 3.
Africani 2.

60. Ex eo autem, quòd Pontifex Romanus sit verus Petri successor, Ecclesiæ Caput, & Pastor supremus, sequitur 1. quòd ipse sit supra Concilium: Patres enim in unum congregati non

desinunt esse oves, quarum cura Petro committitur: cui soli dictum fuit: *Pasce oves meas, confirma fratres tuos.* Quare jure optimo Concilium Lateranense ultimum session. 2. abrogatis Concilij Basileensis decretis contra Pontificis authoritatẽ factis subdit. *Solum Romanum Pontificem pro tempore existentem tanquã authoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorũ, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus, ac potestatem habere, nedum Sacræ Scripturæ testimonio, dictis Sanctorum Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam Prædecessorum nostrorum, sacrorúmque Canonum decretis, sed propria etiam eorundem Conciliorũ confessione manifestè constat.*

61. Sequitur 2. quòd Pontificis definitiones sint infallibiles absque assensu Concilij, nam cũ

Chriſtus Petrum, & in eo ipſius ſucceſſores fecerit Eccleſiæ Paſtores, eíſque dederit claves ſcientiæ, & poteſtatis, ſi nè fundamento aſſeritur, non eſſe illis datam poteſtatem abſolutam docendi, ſed conditionatam, & pendentem ab aſſenſu Concilij, Eccleſiæque ſibi ſubditæ, ut ſinè fundamento diceretur, non tradi abſolutam poteſtatem docendi ei, qui in Univerſitate aliqua legitima, & approbata ſit Doctor, & Cathedram actu accipit, & diſcipulos quos erudiat; nec tradi abſolutam poteſtatem condendi leges ei, cui ritè & legitimè confertur regia poteſtas per verba, & ſigna non denotantia ullam limitationem, ſeu conditionem. Et confirmatur authoritate Conciliorum, quæ hanc in Pontifice Romano infallibilitatem agnoverunt. Con-

cilium siquidem Chalcedonense lectâ S. Leonis Papæ epistolâ, qua Eutyches damnabatur, acclamavit, *Anathema ei, qui ità nõ credit: Petrus per Leonem locutus est*, eíque tanquam certissimæ Fidei regulæ subscripsit actione.

4. Idem fuit Concilij Constantinopolitani 2. sensus erga Pontificem Agapetum in causa Anthymi, & Concilij Oecumenici 6. erga Agathonem, de cujus litteris tota Synodus ait. *Quas ùt à summo Apostolorum vertice divinitùs conscriptas agnoscimus*, Demum pleræque Hæreses hôc modô damnatæ sunt, nempe per solam Romani Pontificis sententiam, quæ videlicet emerserunt à tempore Apostolorum usque ad Concilium Nicænũ I. nempe Martionis, Montani, Novatiani, aliorúmque; nullũ enim eo tempore intermedio fuit Cõ-

cilium Generale celebratum. Sic aliæ multæ poſtea damnatæ fuêre, ut Pelagianiſmus, Semipelagianiſmus, Priſcillianiſmus &c.

62. Sequitur 3. quòd cum ſummo Pontifici ſit comiſſa cura Gregis, & hæc haberi non poſſit, niſi Gregi oſtẽdatur, quæ ſint bonæ paſcua, quæ mala, qui lupi ſint, quamvis eſſe non videantur, & alia hujusmodi; jam ad Pontificẽ pertinet multa definire, quæ à nonnullis invidioſè ad quæſtionem facti pertinere dicuntur, licèt reipſa ad quæſtionem juris pertineant; ut e g. quòd hæc ſit vera Traditio Divina, hæc editio Scripturæ Sacræ ſit conformis ei, quam Spiritus Sanctus dictavit; quòd hic ſit ejus verus ſenſus; quòd hæc Patrum ſcripta contineant ſanam doctrinam; ea verò Novatorũ,

e. g.

e. g. Lutheri, Calvini continebant doctrinam pravam, Hæreticam, quòdque proinde ipsi unà cum sua doctrina spectati, habendi sint Hæretici, quemadmodum plura reipsa Concilia anathema dixerunt non solùm errori e. g. Arij, Nestorii &c. sed etiam Ario ipsi, Nestorio &c. Refert enim Socrates cap: 10. lib: 1. Hist: Eccl: quòd cùm in Synodo Nicæna aliqui Episcopi subscriberent quidem damnationi Hæresis Arianæ, sed Ario, ejúsque doctrinæ anathema dicere detrectarent, *Quòd minimè crederent, eum, qui erat accusatus, hominem ejus generis fuisse, qui tot errores doceret*, id satìs fuit, ut Synodus illos pro Hæreticis haberet, & exilio mulctaret. Similiter cùm in Chalcedonensi Concilio act. 8. Theodoretus anathema Nestorio dicere recusaret,

ſaret, Patres clamârunt; *Iſte Hæreticus eſt, iſte Neſtorianus eſt: Hæreticum foras mittite.* Neque porro illum pro Catholico habere voluêre; nisì diceret apertè anathema Neſtorio.

63. Quia verò non poteſt quis obligari ad dicendum anathema alicui ùt Hæretico, nisì obligetur ad internum judicium, quo judicet illum eſſe talem, ſeu ejus ſcripta verè Hæretica eſſe, ſequitur 4., quòd Eccleſia, & Pontifex obligare etiam poſſit ad ejusmodi actum internum; ac proinde teneri fideles in hujusmodi deciſionibus non ſolùm præſtare ſilentium obſequioſum, ſed animô verè aſſentiri, quòd nempe ſcripta illa Hæreſim continent, adeóque quòd eorum auctor, ſpectatâ ejus doctrinâ, Hæreticus ſit Atque hæc ſcilicet ſunt, quæ à

M Theo-

Theologis appellantur non facta simpliciter, sed facta dogmatica, quæ videlicet ad fidei doctrinam pertinent.

64. Hic adverte 1. quòd non quidquid Ecclesia, aut Pontifex damnat circa doctrinam, eôdem modô damnat: nam aliquando damnat aliquam propositionem ùt *Hæreticam*, nempe ùt oppositam formaliter, & directè doctrinæ Fidei, seu doctrinæ ab Ecclesia definitæ. Aliquando damnat aliquam propositionem, út *erroneam*, nempe út contrariam communi Patrum doctrinæ, licèt nō expressè revelatæ, aut per Ecclesiam definitæ. Aliquando ùt *errori proximam*, nempe ferè contrariam communi Patrum sententiæ. Aliquando ùt *suspectam Hæresis vel erroris*, vel ùt *sapientem Hæresim vel errorem*, ex circumstã-

tiis videlicet personæ, loci, vel temporis, quibus prolata fuit. Aliquando ut *male sonantem*, quæ videlicet etsi sensum nõ habeat Fidei dissonum, at verba habet incongrua. Aliquando ùt *temerariam*, seu sinè fundamento dictam. Aliquando demum ùt *scandalosam*, quæ videlicet dat aliis occasionẽ ruinæ spiritualis.

65. Adverte 2. quòd nõ quicquid Pontifex approbat, approbat ùt Divina Fide credendum. Constat enim summam Theologicam Alexandri Alensis jussu Alexandri IV. à facultate Parisiensi examinatam esse, appensísque septuaginta duorum Magistrorum sigillis approbatam fuisse, ac postea Pontificio ipso diplomatè confirmatam. Similiter Theologiam S. Thomæ à variis Pontificibus summis laudibus approbatam, & celebra-

tam fuisse, & præsertim à Joanne XXII. Innocentio XI. Clemente VIII. & Alexandro VII. quorum primus dixit, D. Thomam *Tot miracula fecisse, quot articulos scripsit.* Secundus nunquã *inventum esse, quòd à tramite veritatis deviaverit, qui D. Thomam tenuit; eum verò, qui eum impugnavit, semper fuisse de veritate suspectum;* Tertius in Bulla ad nobiles Neapolitanos, teste Basilio Pontio, doctrinam S. Thomæ *Sinè ullo prorsus errore esse.* Quartus, asserta S. Thomæ esse *dogmata inconcussa.* Approbatam, & laudatam similiter fuisse à Clemente IV. Gregorio X. Sixto IV. & V. S. Bonaventuræ doctrinã, nec tamen contra Fidem Divinam peccat, qui in aliquo ab horum Doctorum sententia discedit.

66. *Disc.* Quid ergo declaravit

ravit Pontifex in his & similibus approbationibus?

Mag. Declaravit eos libros approbatos nihil continere contrariũ illis, quæ usque ad illud tempus Ecclesia definierat, nihil bonis moribus contrarium, imò continere doctrinam Fidei dogmatibus explicandis, & promovendæ pietati peropportunam.

67. Adverte 3. non semper Pontificem, dum aliquid docet, ex Cathedra definire, seu docere, ùt Ecclesiæ Doctorem, & Pastorem, sed aliquando docere præcisè ùt doctorem privatũ: sunt enim aliqui Pontifices, qui scripta sua vel Theologica, vel Canonica edidêre, ùt Innocentius VI. aliíque, nec tamen quæ continentur in illis, Pontificiæ definitionis vim habent.

68. *Disc.* Quando censendus est Pontifex loqui ex Cathedra, ac definire tanquam Ecclesiæ Pastor, & Caput?

Mag. Respondet huic quæstioni Valentia 2. 2. qu. 1. pũct. 7. §. 39. dicens: *Tunc verò definit Summus Pontifex ùt Ecclesiæ Caput, quando decretum edit pro universa Ecclesia, quòdque velit à Fidelibus indubitanter admitti.* Idem docet Granado 2. 2. controver. 1. tract. 7. disp 2. sect. 1. n. 1. Similiter Suarez contra Regem Angliæ lib. 1. cap. 3 n. 16 docet tunc Pontificem definire ùt Caput Ecclesiæ, cùm *definit, vel approbat tanquam credendum vel observandum ab universa Ecclesia.* Vide Melch. Canum l. 6. de locis Theolog. cap. 8. in respons. ad ultimum argum.

69. Quamvis autem Pontifices aliquando responsa sua

vel

vel constitutiones dirigant ad particularē Ecclesiam, cùm tamen aliquid docent, & statuūt, quod omnes generaliter afficit, & ùt ab omnibus certò tenendum vel servandū, jam responsum & constitutio vim certæ definitionis habere videtur. Hìc semper Ecclesia hujusmodi responsa, seu constitutiones út Fidei morùmque regulas venerata est.

70. *Disc.* Quandoquidem de hujusmodi Pontificum epistolis, Responsis, seu Constitutionibus sermo incidit, cupio perdiscere, an Canones, qui dicuntur Apostolorum, & à S. Clemente fuêre collecti, sint verè Apostolici, vel ipsius S. Clementis, aut alterius Pontificis?

Mag. Fuêre quidem hi 85. Canones sub initium sexti sæculi ab Ecclesia Græca recepti, ùt verè

verè Apoſtolici, & ſaltèm 50. priores cœperunt eodem tempore recipi à multis in Eccleſia Latina; adhuc tamen hodie ab eruditis ferè omnibus habentur omnes ùt ſuppoſititii, nec verè collecti à D. Clemente; quamvis multa utilia contineant. 1. quia Gelaſius Papa in Concilio Rom. 70. Epiſcoporum eos recenſet inter libros ab Eccleſia rejectos, & non probatos. 2. quia nullus priorum ſæculorũ Scriptor eorũ meminit, etiam cùm debuit maximè meminiſſe; cùm nempe ageretur de controverſia per hos Canones definita. e. g. Cyprianus in controverſia Baptiſmatis nõ meminit unquã Canonis 46. expreſsè dicentis: *Epiſcopum, aut Presbyterum Hæreticorum ſuſcipientem Baptiſma damnari præcipimus.* Nec Victor Papa in ea tã celebri controverſia

cum Aſiaticis Epiſcopis de Paſchate celebrando, allegavit unquam Canonem 7. qui vetat Paſcha cum Judæis celebrare, qui ſanè Canones allegari maximè debuiſſent. 3. quia S. Iſidorus Hiſpalenſis expreſsè aſſerit, hos Canones nec à Sede Apoſtolica recipi, nec à SS. Patribus, & eſſe ab Hæreticis confictos.

Nec obſtat, quòd Patres, & Concilia aliquando aliquam conſtitutionem, ſeu Regulam appellent Apoſtolicam: non enim negamus, ab Apoſtolis verè conditos fuiſſe aliquos Canones; ſed negamus hujusmodi eſſe prædictos, ac dicimus certum eſſe, quòd aliqui non ſint; de aliis incertum, ac proinde prædictam collectionem 85. Canonum, imò & 50. priorum apocrypham eſſe, nec ſolùm non habere authoritatem juris Apoſtoli-

ſtòlici; ſed neque Pontificij, nēpe conditi à Pontificibus Romanis, quorum etiam Conſtitutiones vocantur quandoque Apoſtolicæ, ùt illæ appellantur, quæ octo libris ſub ejusdem D. Clementis nomine ſunt collectæ.

71. *Diſc.* At has ego putaveram eſſe ipſorum Apoſtolorum.

Mag. Quia videlicet non legiſti omnes. Igitur Apoſtolorū non ſunt 1. quia continent nonnullos errores, ùt Hæreticos eſſe illos, qui ſuſpicantur, JEsum eſſe DEum ſuper omnia: Baptiſmum ab Hæreticis collatū iterari debere; Sabbathúm eadem ſolemnitate, qua diem Dominicam celebrari; Patrem eſſe Dominū Spiritûs Sancti 2. quia dies feſtos ipſis Apoſtolis ſtatuunt 3. quia non videntur notæ fuiſſe priorum Eccleſiæ ſæculorum

lorum Patribus: si enim notæ fuissent, non dixisset Irenæus, in suo cum Triphone dialogo, Sabbathi celebrationē esse Christi passione extinctam; & Cyprianus eas contra Stephanum Papam allegâsset. Ex hoc autem primô & tertiô argumento habetur, nec esse illas Clementis Pontificis fœtũ. Adde, quòd neque S Epiphanius, neque S. Hieronymus eas Clemēti tribuunt, quamvis uterque scripta hujus S. Pontificis recenset omnia.

72. *Disc.* Quod tandem est eruditorum judicium, de veterum Pontificum usque ad Siricium, decretalibus? audivi enim eas non satis certæ authoritatis esse.

Mag. Non sunt quidem authoritatis certissimæ, nō tamen tam incertæ, quam sunt prædicti

Cano-

Canones, & Cõstitutiones. Referam diversas eruditorum opiniones. Supposititias esse putãt aliqui has antiquorum Pontificũ epistolas decretales 1. quòd nullus, octo priorum sæculorũ author Ecclesiasticus, illarum mentionem fecerit. 2. quòd in his laudatur sæpe Scriptura sacra juxta vulgatam S. Hieronymi versionem. 3. quòd in his nullus Hæreticus eorum temporum impugnatur, aut nominatur. 4. quòd Dionysius Exiguus, veterum Pontificum epistolarum collector accuratus suæ collectionis initium ducit à Siricii decretalibus, nulla earum, quæ Siricium prædecessêre, mẽtione facta. 5. quòd videantur continere dicta posteriorũ Pontificum, seu Conciliorum, Patrúmque.

Alij è contra genuinas eas

habent

habent 1. quòd ùt tales eas agnovêre alia Concilia, nempe Aquisgranense sub Greg. IV. habitum, Coloniense cap. 3tio Moguntinum cap. 11. Mettense cap. 5. Rhemense contra Arnulphum, & his omnibus, antiquius Romanum 70. Episcoporum sub Gelasio anno 494. 2. quòd eas ùt genuinas admittant Canonum Collectores eruditi, Anselmus Lucensis, Burchardus, Ivo, Gratianus, & rursus etiam Theologi communiter cum D. Thoma, qui his epistolis utitur ad confirmanda Fidei dogmata. 3. quòd Leo Magnus ep. 1. ad universos Episcopos mandat custodiri omnia suorum Prædecessorum *decretalia constituta*, quod idem mandat Nicolaus I. ep. 47. scribens ad Episcopos Galliæ; qui si suppositititia ea esse putâssent,

id sinè dubio Nicolao, à quo urgebātur, respondissent; quod tamen non fecêre; imò ea uterque Hincmarus Rhemensis, & Laudunensis laudat. Hæc sanè evincunt non esse tam facilè has epistolas reijciendas, ùt aliqui faciunt, imò esse veneratione dignas, & ex his bene confici argumentum Theologicum valde probabile, ùt ii ipsi fatentur, quibus non satìs certus est earum auctor.

Disc. Sed quid de decretis Congregationum Cardinalium editis in materia Fidei, aut morum, jubente ipso summo Pontifice? Petétne ex illis Theologus certum argumentum? Atque hic locus est, in quo de Cardinalium origine, munere, & auctoritate strictim, & quantùm satìs sit, me doceas.

73. *Mag.* De horum origine

varij varia opinantur. Eos cœpiſſe volunt aliqui à S. Gregorio, alii à S. Silveſtro, à S. Marcello alii, nonnulli à S. Pontiano. Eugenius IV. in ep. ad Cantuarienſem Archiep. dicit, Cardinalium nomen non fuiſſe quidem primis naſcentis Eccleſiæ temporibus expreſſum, munus tamen, & officium à S. Petro Apoſtolo, & ſucceſſoribus ejus evidenter inſtitutum. Et quidem quod attinet ad nomẽ, certum eſt, quòd nullibi reperitur Cardinalium mentio facta ante Concilium Romæ ſub Silveſtro habitum annô 324. in quo Can. 7. præcipitur, *ut Diaconi non ſint plures per Parochiarũ examen, niſi duo, & Cardinales Urbis Romæ ſeptem.* Primi Cardinales videntur fuiſſe ſoli Diaconi, iique procuratores pauperum, pupillorum & viduarũ

ſuæ regionis, dicti proinde Regionarij. Poſtea creſcente numero Fidelium & Presbyterorũ, primus Parochiæ ſeu tituli Presbyter, qui cæteris ſui tituli Presbyteris præeſſet, dictus fuit Presbyter Card. Tandem non ſub Honorio II. ùt opinantur aliqui, ſed circa, vel paulò ante Petri Damiani Cardinalis, & Oſtienſis Epiſcopi tempora, nẽpe circa ann. 1057. additi fuêre Epiſcopi Cardinales, cùm videlicet deſignati ſeptem Urbis Romæ viciniores Epiſcopi, qui aſſiſterent ſummo Pontifici, eúmque in curis & laboribus ſtudiô, & conſiliô ſublevarent.

74. Numerus autem ſic electorum varius fuit pro varietate temporum. Sub Bonifacio VIII. fuêre Cardinales ſoli 20. Eo tempore, quo Avenione ſedebant ſummi Pontifices fuêre

30. Ne plures quàm 34. imposterum forent, statuerunt Constantiensis Concilij Patres sess. 40. Sub Leone tamen X. qui una sola Cardinalium promotione creavit 31. visi simul fuêre Cardinales 65. sub Paulo IV. numerati fuêre 70. & sub Pio IV. 76. Tandem Sixtus V. speciali constitutione decrevit, ne plures paucioresque forent imposterum Cardinales quàm 70. ùt 70. fuêre seniores de populo Isràëlitico Moysi Collaterales, & Assistentes, de quibus Num. cap. 11. vers. 16. ità Moysi DEUS. *Congrega mihi 70. viros de senibus Isràël, quos tu nôsti, quòd senes populi sint, ac Magistri, & duces eos ad ostium tabernaculi fœderis, faciésque ibi stare tecum, ut descendam, & loquar tibi, & auferam de spiritu tuo, tradámque eis, ut sustentent, tecum onus populi, & non tu solus graveris.*

Is numerus modò perſeverat. Sunt autem ex Diaconorum ordine 14. ex ordine Presbyterorum 50 & ex Epiſcoporum ordine ſex, videlicet antiqui viciniores Romanæ Urbis Epiſcopi, Oſtienſis, Veliternus, Portuenſis, Tuſculanenſis, Sabinenſis, Præneſtienſis, & Albanenſis. Sed inter eos non computatur ſeorſim Veliternus Epiſcopus, ex quo Eugenius III. Oſtienſi Veliternum univit Epiſcopatum.

Ex his conficiuntur variæ Congregationes pro varietate controverſiarum, quæ ad Pontificem deferuntur, ut in his momenta rationum expendantur, antequam vel ab ipſis Congregationibus, vel à Romano Pontifice ſententia feratur. Sunt autem ſeptem præcipuæ.

75. 1. Sancti Officii, ſeu ſacræ & univerſalis inquiſitionis rebus

Fidei proſpiciendis occupata, à Paulo III. erecta, & à Paulo IV. confirmata.

2. Propagandæ Fidei, Miſſionibus vel inſtituendis, vel conſervandiś, vel dirigendis in regionibus Infidelium,cæteriſque, quæ Fidei propagationem juvare poſſunt, intenta, à Gregorio XV. inſtituta.

3. Concilij, ad quam referuntur dubia & quæſtiones circa decreta Concilij Tridentini pertinentia ad diſciplinam.

4. Epiſcoporum, & Regularium; cauſis videlicet Epiſcoporum & Regularium decidendis occupata.

Sacrorum Rituum, cui cura Sacrarum Eccleſiæ cæremoniarum, & conſvetudinum. Ad hanc quoque pertinet expendere merita eorum,qui proponuntur, ut inter Beatos, vel Sanctos referantur.

 6.

6. Indicis librorum prohibitorum, quæ suspendit, vel prohibet, vel corrigit libros hâc nota dignos.

7. Immunitatis Ecclesiasticæ, controversias videlicet hac super re occurrentes dirimens, aut ad Pontificem referens ab Urbano VIII. instituta.

76. Omitto alias, quæ minùs faciunt ad rem præsentem, easque, quæ pro temporum necessitate instituuntur, & perpetuæ non sunt. Ut autem respondeam quæstioni, quam proposuisti, dico harum Congregationum decretis esse omnino parendum, & si prodeant de mandato, & nomine Summi Pontificis, quod est Caput prædictarum Congregationum, habere inviolabilem authoritatem, ùt probat Joannes Cardenas, in dissert. 1. suæ Crisis numer. 99. & seq. quem

con-

consulere potes. Satìs enim pro instituto nostro actum est de Pontificum definitionibus, decretísque.

Quintus locus Theologicus Patrum doctrina.

NUnc agendum de alio loco Theologico, eóque luculentissimo, nempe Patrum doctrina.

77. Nomine autem Patrum Ecclesiæ non intelligimus hic Apostolos, neque Pontifices quoscunque, nec eos solos, quos esse Ecclesiæ Doctores, expresse declaravit Ecclesia, ùt sunt Hieronymus, Ambrosius, Augustinus, Gregorius &c. sed eos omnes, qui post Apostolos cum insignis doctrinæ, & sanctitatis fama circa Fidem, aut mores scripsêre.

78. Hi quidem seorsim falli potuêre, nec ullus ex ipsis quantum-

tumvis doctissimus, & sanctissimus, est infallibilis, ùt expresse docent S. Hieron: in ep: ad Ctesiphontem, & S. Aug: ep. 19. ad S. Hieron: & alibi. Et patet. 1. quia nullus ipsorum habet ex se, aut ex sanctitate, & doctrina, aut ex DEI promisso hanc infallibilitatem. 2. quia constat aliquos ex ipsis interdum in aliquibus errâsse.

Addo nec esse infallibiles, quamvis multi ex ipsis conveniant in eandem sententiam: nullum enim eorum infallibilitatis argumentum habemus, constatque multos convenisse in doctrina rejecta, cujusmodi fuit exempl. gr. sententia Chiliastarum seu millenariorum putantium Christum cum suis Sanctis post resurrectionem in terris per mille annos gavisurum. Quamvis autem nec singuli, nec mul-

multi simul, refragantibus aliis, conficiant argumentum infallibile, faciunt tamen etiam singuli argumentum valde probabile, cùm quidquam docent ab aliis non negatum.

Si verè omnes in aliqua doctrina pertinente ad fidem, vel mores conveniant, in ea infallibiles sunt. Quia verò non est ità facile verum Patrum sensum assequi, ac proinde cognoscere, quando sit eorum in aliqua controversia consensus, ideò requiritur definitio Conciliorum, vel Pontificum.

79. Et quidem superbis præsertim, & pervicacibus, nec expendentibus, quæ expendenda sunt, valde periculosa est lectio Patrum. Ut id mali caveas, dum eos legis, expende 1. quando scripserint: sic aliqua in ipsis excusabis, quæ modò post novas

Eccle-

Eccleſiæ definitiones dicenda
non eſſent. Ut autem id facias,
ſubtexam hic Indicem Patrum
ſaltem celebriorum. 2. contra
quos, vel qua occaſione ſcripſe-
rint; ſic temperabis ea, quæ ſi-
gnificantiùs ſcripta videntur:
temporis enim, & erroris, qui
refellendus erat, ratio ſic expo-
ſcebat. 3. ne facilè in obſcuris
de vero ſenſu pronuncies, ſed
poſtquam in illius Patris ſcriptis
fueris diu multumque verſatus;
habent enim ſinguli ſuas phra-
ſes, ſuos dicendi characteres,
non cuique notos, ſed ſoli lectori
verſato, & familiari. 4. ſic lege
Patres, ut habeas ſemper præ o-
culis Eccleſiæ, & Pontificum de-
finitiones, nec has, quæ clariſſi-
mæ ſunt, & habent infallibilem
authoritatem ex illis; ſed illos
ex his explices, & benignè expo-
nas. Id ſi feciſſent Novatores,

Novatores haudquaquam fuissent. 5. Si librum translatum legeris, vide cujus fidei, vel famæ sit translator: si enim hæreticus sit, vel suspectus, suspectam habeas translationem ipsam. *Solent enim Hæretici* (monet Card: Bellarm. de Script. Eccl in S. Maximo Martyre) *in auctoribus bonis transferendis sæpe ad suos errores sententias auctorum bonorum accommodare.* 6, Cave, ne dubia Patrum scripta, vel suppositίtia, legas pro certis, & germanis. Multa enim eis tribuuntur, quæ eorum non sunt. Hæc infrà notabo in singulis; ubi enumerabo certa, reliqua habere potes, ut non satis certa. E contra ubi recensebo incerta, reliqua habere potes pro certis, aut ferè certis. Eorum autem Patrum, quorum non facio mentionem, opera habere potes pro certis, &

genuinis. Sed antea ipsorum Patrum, saltèm celebriorum, indicem dabo.

Index Chronologicus, & Alphabeticus Patrum celebriorum.

80. S. Ambrosius floruit ann. 374.
S Anselmus Cantuariensis 1081
S Athanasius 340.
S. Augustinus 420.
S. Basilius Magnus 370.
Beda Venerabilis 751.
S. Bernardus 1130.
S. Bernardinus 1438.
S. Bonaventura 1275.
S. Cæsarius Arelat. 499.
Clemens Alexand. 204.
S. Clemens Romanus 92.
S Cyprianus 250.
S. Cyrillus Alexand. 430.
S. Cyrillus Hierosol. 365.
S. Dionysius Alex. 250.
S. Dionysius Areop. 71.
S. Ephrem Syrus 365.

S. Epi-

S. Iſidorus Hiſpalenſis 630.
S. Juſtinus Mart. 150.
S. Laurentius Juſtinian: 1440.
S. Leo Papa I. 440.
S. Maximꝰ Ep. Taurinenſis 420
S. Maximus Mart. 650.
S. Methodius Ep: & Mart: 285
S. Nicephorus Ep: Conſt: 811.
Nicolaus Papa II. 858
S. Nilus Abbas 445.
S. Optatus Milevitanus 365.
S. Pachomius 340.
S. Paulinus Nolanus 420.
Paulinus Aquilej: Ep: 780.
Petrus Bleſenſis 1177.
Petrus Abbas Cluniac. 1130
S. Petrus Chryſologus 440.
S. Petrus Damiani 1060.
S. Polycarpus Mart. 71.
S. Proſper Aquitanus 460.
Richard: de S. Victore 1030
Salvianus Ep: Maſſil: 460.
S. Sophronius Ep: 630.
S. Theodorus Studita 820.
S. Theo-

S. Theoph:Ep:Antiochen: 170
S. Thomas Aquinas 1265.
S. Vincentius Ferrerius 1410
Vincentius Lirinensis 440.
S. Zeno Ep: & Mart. 260.

81. S. Ambrosij certò sunt libri sex: Hexameron, de Paradiso unus, de Cain, & Abel duo, de Enoch, & Arca unus, de Abraham Patriarcha duo, de Isaac, & anima unus, de bono mortis unus, de fuga sæculi unus, de Jacob, & vita beata duo. de Joseph Patriarcha unus, de Benedictionibus Patriarcharum unus, de Elia & Jejunio unus, de Nabuthe Isràélita unus, de Tobia unus, de interpellatione Job, & David libri quatuor, Apologia Prophetæ David, altera ejusdem apologia, Enarrationes in Psalmos 12. Expositio in Psal: 118. Expositio in Evang: S. Lucæ, de Officiis Ministrorum libri tres,

de Virginibus ad Marcellinam libri tres, de Viduis unus, de Virginitate unus, de lapsu Virginis consecratæ unus, de Mysteriis unus, de Sacramentis libri sex, de Pœnitentia libri duo, de Fide libri quinque, de Spiritu Sancto libri tres, de Incarnationis Dominicæ Sacramento unus, Fragmentum ex Theodoreto desumptum, epistolæ variæ num. 91. de excessu Fratris sui Satyri libri duo, de obitu Valentiniani consolatio, de obitu Theodosij oratio funebris, demum hymni aliquot. Hæc omnia continentur primo, & secundo tomo editionis ultimæ Congregationis S. Mauri.

S. Anselmi Cantuar. certò sunt Monologium, Prosologium contra Guannilonem, Dialogus de veritate, de libero arbitrio, de casu Diaboli, de Grammatica,

de

de Fide Trinitatis, & Incarnatione Verbi, cur Deus homo contra Gentes, de conceptu, & peccato originali, de processione Spirisûs Sancti contra Græcos, de fermentato, & azimo epistola, de diversitate Sacramentorum altera ep. de meditatione Redemptionis generis humani, de concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ cum libero arbitrio, & epistolæ quam plurimæ

S. Athanasij certò sunt 1. quæ comprehenduntur tomô primô operum ipsius, excepta fortasse quadam expositione Fidei, & responsione ad Epist. Liberij Papæ. 2. quæ complectitur tomus secundus. 3. quæ continentur tertió tomô, exceptis sermonibus de SS. DEIpara, & disputatione Athanasij cum Ario. In 4. autem tomô vix aliquid est,

 quòd

quòd verè ſit Athanaſij. De Symbolo dubitant aliqui, an ejus ſit. Sed ejus eſſe probat Bellarminus de Script: Eccl: & latiùs Petrus Annatus in ſuo Methodico Apparatu.

S. Auguſtini fortè non ſunt ex primo tomo Regulæ, & de vita Eremitica. Ex ſecundo tomo aliquot epiſtolæ. Ex tertio liber de Mirabilibus Sacræ Scripturæ, liber de Eccleſiaſt: dogmatibus, liber de ſpiritu, & anima, liber de Fide ad Petrum, Quæſtiunculæ de Trinitate, & liber de benedictionibus Patriarcharum. Ex quarto: liber ſententiarum unius & viginti, liber quæſtionum 65. liber quæſtionum veteris, & novi Teſtamenti, libri de Incarnatione Verbi, de Trinitate, & Unitate DEI, de eſſentia Divinitatis, de Fide rerum inviſibilium, de ſubſtantia

dilectionis, de vera, & falsa pœnitentia, de salutaribus documentis, & de amicitia. Ex sexto: libri de Altercatione Ecclesiæ, & Synagogæ, & de Fide contra Manichæos. Ex septimo: liber contra Fulgentium Donatistam, liber de prædestinat: & gratia, libellus de prædestinat. DEI, responsio ad articulos sibi falsò impositos, Hypognosticon, & liber de gestis contra Pelagium. Ex nono: in Apocalypsim Joann. homil: 18. Meditationum liber, de diligendo DEO, Soliloquiorum, Manuale, de triplici habitaculo, de Scala Paradisi, de 12. gradibus abusionum, de contritione cordis, de cognitione veræ vitæ, de speculo, de vita Christiana, de assumptione B. Mariæ, de cantico novo, de contemptu Mundi, de vanitate sæculi, de obedientia,

&

& humilitate, de bono diſcipli-
næ, de viſitatione infirmorum,
de conſolatione mortuorum, de
quarta feria, de Catacliſmo, de
tempore Barbarico, de ſobrie-
tate, ſpeculum peccatoris, de
utilitate Pœnitentiæ, de confli-
ctu virtutum, & vitiorum, de
laudibus charitatis, de honeſta-
te mulierum, de Symbolo Fi-
dei, de rectitudine Catholicæ
converſationis, de utilitate je-
junij, de creatione primi homi-
nis, de arbore ſcientiæ boni,
& mali, de pugna animæ, de
Antichriſto, Pſalterium Matri
ſuæ, expoſitio ſuper Magnificat.
Ex decimo tomo: ſermones ad
fratres in Eremo exceptis duo-
bus de communi vita Clerico-
rum, qui eſt 52. & 53. Prædicta
omnia aut non habentur pro
genuinis, aut dubia ſunt, & in-
certa.

S. Ber-

S. Bernardi opera dubia hæc ſunt, ad Fratres de Monte DEI Meditationes, de interiori domo, de ordine vitæ, de Scala Clauſtralium, formula honeſtæ vitæ, ſpeculum Monachorum, Sermones varii, Liber de conſcientia, deſcriptio Claræ Vallis, Lamentatio Virginis Mariæ, Doctrina S. Bernardi, Homilia de exeuntibus in Emmaus, de amore DEI, de natura, & dignitate Divini amoris, Sermo de Paſſione Domini, Rhetorica S. Bernardi, de modo bene vivendi ad ſororem ſuam, de conſcientia, Sermones 15. de diverſis argumentis, ſuper Salve Regina, Epiſtola, in qua quid requirat DEUS, Sermones 11. de oneribus.

S.Cæſarij Arelat.fortè non ſunt Homiliæ quadrageſimæ, & tres ſequentes, uti etiam ultima.

Secunda etiam Regula ejus esse non putatur.

S. Clementis Romani certò sunt duæ tantùm Epistolæ ad Corinthios.

S. Cypriani certò sunt libri 4. Epistolarum, & rursus libri seu tractatus de disciplina & habitu Virginum, de Lapsis, de unitate Ecclesiæ, seu de simplicitate Prælatorum, de Oratione Dominica, ad Demetrianum, de Idolorum vanitate, de immortalitate, de Eleemosyna, de bono Patientiæ, de zelo, & livore, de exhortatione Martyrij ad Fortunatum, ad Quintum contra Judæos, libri tres, Sententiarum ex Concilio Carthaginensi de rebaptizandis Hæreticis liber unus, ad Jubajanum de rebaptizandis Hæreticis, ad Pompejum contra Epistolas Stephani Papæ.

S. Cyrilli Alexandrini non sunt

libri

libri ſexdecim in Levit. nec quatuor libri intermedij ex duodecim in Joannem, nec fortaſſe liber adverſus Judæos, Breves anagogæ, & liber de Sacroſancta Trinitate.

S. Epiphanij ſunt, quæ ei attribuuntur, niſi fortè eſt aliquid additum ab Iconomachis ejus Epiſtolæ ad Jo: Hieroſolymitanum.

S. Eucherij non ſunt commentarij in Geneſim, & in libros Regum.

S. Gelaſij Papæ non videtur eſſe liber de duabus Naturis contra Eutychetem.

S. Gregorij Nazianzeni Metaphraſis, ſive Translatio in Eccleſiaſtem, ejus non eſt; ſed Gregorij Thaumat: nec ejus eſſe videtur Tragœdia, quæ inſcribitur *Chriſtus patiens*.

S. Gregorij Nyſſeni non ſunt

libri octo de Philosophia, nec prolixa quædam Oratio ei attributa à Magdeburgensibus.

S. Gregorij Thaumaturgi opera certa hæc sola sunt, Panegyricum in Origenem, Brevis Fidei confessio habita ex revelatione S. Joan: Apostoli, Metaphrasis in Ecclesiastem, tres Sermones de Annuntiat. B. M. V. Sermo de Baptismo Christi, Epistola Canonica.

S. Gregorij Turon. fortè non est liber de septem Dormientibus.

S. Hieronymi opera indubitata sunt, Novum Testamentum Græcum emendatum, & Vetus translatum in idioma Latinum, Epistolæ aliæ hortatoriæ, aliæ laudatoriæ, sive funebres, quæ sunt in primo tomo, aliæ Polemicæ contra Helvidium, Jovinianum, Vigilantium,

Montanum, Pelagianos, &c. quæ habentur in 2. tomo, aliæ Divinæ Scripturæ explanatoriæ, quæ sunt in 3. tomo, Commentaria in omnes ferè Scripturæ libros, suntque in tom. 4. 5. & 6. Vitæ S. Pauli Eremitæ, S. Hilarionis, & S. Malchi Monachi. Catalogus de Scriptoribus Eccl:

S. Hilarij Pictaviensis non sunt Epistolæ ad August: nec carmen in Genes: nec fortasse libri duo de Patris, & Filli unitate, & de essentia Patris, & Filij.

Hugonis de S. Victore an sint omnia, quæ ei attribuuntur, consule notas, quæ in ipsius operibus extant.

S. Ignatij Martyr: Epistolæ ab omnibus Catholicis receptæ sunt ad Epheseos, ad Magnesianos, ad Trallianos, ad Romanos, ad

Philadelphios, ad Smirnæos, ad Policarpum.

S. Joan: Chryſoſtomi opera dubia, ſeu ſuppoſititia ſunt Homiliæ aliquot in varios veteris Teſtamenti textus, nempe tres Homiliæ in cap: 2. Geneſ: Tres aliæ in cap: 3. & nonnullæ aliæ à Sixto Sen: notatæ lib: 4. Bibliothecæ Sanctæ, Commentaria, ſeu Homiliæ, ſeu Sermones 14. in Marcum, opus imperfectum in Matt: diviſum in 54. Homilias.

S. Joann: Damaſceni fortè non ſunt hæc duo, nempe Hiſtoria Barlaam, & Oratio de his, qui in Fide dormierunt.

S. Iſidori certò ſunt, liber de genere Officiorum, liber præmiorum, liber de ortu, vel obitu Prophetarum; liber lamentationum, libri duo ad Florentiam ſororem, liber de natura

rerum,

rerum, liber differentiarum, liber quæstionum, seu expositionis Sacramentorum, liber ethimologiarum. De reliquis libris, qui multi sunt, dubitat Bellarm.

S. Justini Martyr: certò sunt, duplex Oratio Panegyrica ad Gentes, Apologia pro Christianis duplex, Dialogus cum Triphone, de Monarchia DEI liber unus.

S. Leonis I Papæ non est liber de conflictu virtutum, & vitiorum, nec fortasse Epistola 88. quæ est de Privilegio Chorepiscoporum.

S. Maximi Mart: sunt, quæ ejus esse feruntur; aliqua tamen cautè legenda monet Bellarminus, quia sunt ab Hæreticis in Latinam lingvam translata.

S. Methodij libellus revelationum suppositius censetur.

S. Prosperi fortasse non sunt tres libri de Prædictionibus, & Promissionibus DEI: item tres libri de vita contemplativa, liber, seu pòëma de Providentia DEI, libri duo de Vocat. Gentium, & Epist: ad Demetriadem.

Richardi Victorini an sint libri quatuor exceptionum, dubitat Bellarm.

D. Thomæ Aquinatis opuscula dubia sunt minori charactere excusa in edit. Roman. Anno 1570. His addi potest aliud de Regimine Principum juxta Bellarminum.

D. Zenonis Sermones aliqui creduntur esse S. Basilij, aliqui Hilarij, alij veteribus Scriptoribus ignoti.

Jam verò cùm in alicujus Patris sententiam incidis, quæ in rem tuam facere videatur, eam ne afferas, nisi sit ejus operis, quod eruditi inter certos prædicti Patris fœtus recensent, alioquin argumentum Theologicum non conficies, & ab eruditis rideberis, ut sacræ antiquitatis ignarus.

Ultimus locus Theologicus Ratio.

82. ULtimus locus, unde Theologus argumenta depromit, est Ratio partim lumine Fidei, partim naturalibus scientiis illustrata. Is autem locus uberrimus est. Quamvis enim subjectum primarium, de quo Theologus speculativus agit, sit à DEO revelatum, & contentum in Scripturis, & Pa-

tribus; multa tamen, imò pleraque circa tale ſubjectum diſputat, de quibus Scriptura, Patresque non ità expreſsè agunt, aut non ità explicatè pro quæſtione propoſita. Ex: gr: circa incarnationem Verbi, quæ eſt materia principalis, de qua agit S Th: in 3. p. multas quæſtiones movent Theologi, nempe, an neceſſarium fuerit Verbum incarnari ſaltèm conditô Mundô, vel ſaltèm permiſsô Adæ peccatô, vel tandem ſuppoſitô Decretô non reparandi Genus humanum, nisì perſoluta condigna ſatisfactióne: An hæc perſolvi poſſit à pura creatura ſaltèm ornata habitu gratiæ: An perſoluta fuerit à Chriſto, & ad quos effectus, an fuerit infinita; Qualis fuerit Verbi Divini cum Natura humana unio,

nio, an distincta ab extremis, an ſubſtantialis; An in ipſa Natura Verbi, an in ſola ejus Perſona, an facta in primo inſtanti, quô humana Chriſti natura concepta fuit; Quid ex hac unione reſultâverit, quæ ſanctitas, quæ gratia, quæ dona in prædicta Natura, quæ libertas: An plures Naturæ creatæ aſſumi potuiſſent, an à pluribus Divinis Perſonis, aliæque permultæ, quibus ferè non nisì remotè, & per longos diſcurſus reſpondetur ex Scripturis, & Pattibus, proximè autem, ex ratione, nempe ex conceptu libertatis, ſeu dominii Divini, creaturæ, peccati, meriti, demeriti, ſatisfactionis, juſtitiæ, unionis, naturæ, perſonæ; Quas quidem rationes, & conceptus, non habemus ſemper ex ſolis

Scrip-

Scripturis, & Patribus, ſed, ùt dicebam, ex noſtri intellectûs, & naturalium diſciplinarum lumine. Quod quia non eſt in omnibus idem, illud efficit, ut nec eadem ſit Theologorum his ſuper quæſtionibus ſententia, ùt eſſet, ſi omnia poſſent ex Scripturis, vel traditionibus, vel Patribus dilucidè definiri.

Diſc. At cur iſta tractantur, quæ non continentur clarè in doctrina ſacra, quæque à Patribus tractata haud ita fuêre, nec poſſunt dilucidè, & certò definiri? Quæ utilitas ex tot quæſtionibus, diſputationibus, contentionibusque?

Mag. Utilitas hæc ſaltèm inde exiſtit, ut præter laudabilem ingenij exercitationem, habeatur in promptu, unde Novatorum errores expeditiùs, certiusque

que

que refellantur, ut ex iis, quæ mox circa tertiam Theologicam facultatem dicam, comperies. Non debeo tamen omittere, quæ in hujus secundæ Theologiæ laudem habet S. Aug: lib: de Trin: Eâ, inquit S. Doctor, *Fides saluberrima, quæ ad veram beatitudinem ducit, gignitur, nutritur, defenditur, roboratur. Qua scientia non pollent Fideles plurimi, quamvis polleant Fide plurimùm. Aliud est enim scire tantummodo, quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam, quæ nonnisi æterna est; aliud autem scire, quemadmodum hoc ipsum, & piis opituletur, & contra impios defendatur.*

TYRO-